

Public and Private International Law Bulletin

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hakim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

Protection Orders Issued by a Judge under Law No 6284 Article 4 in light of the General Principles of the Istanbul Convention

Cansu Kaya Kızılırmak*

Öz

Kadına karşı şiddetin engellenmesi ve önlenmesi amacıyla ele alınması gereken temel hukuki düzenlemelerin başında, 6284 sayılı Kanun ile Türkiye'nin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi gelir. Kanun ile, şiddetten önlenmesi ve şiddetten korumaya yönelik bir kısım koruyucu ve önleyici tedbirler öngörülmüştür. Önleyici tedbirler doğrudan faille yönelik içerikte tedbirler olup bunlara karar vermeye yalnızca hakim yetkilidir. Öte yandan mağdura yönelik olan koruyucu tedbirler ise, öncelikle mağdurun şiddetten korunması ve şiddetten arınmış bir hayata kavuşması amacıyla taşır. Kanun'da öngörülen koruyucu tedbirler, tedbirin içeriğine bağlı olarak hakim veya mülki amir tarafından verilebilmektedir. Çalışmada, 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile hakim tarafından verilebileceği öngörülen koruyucu tedbirler konu alınmıştır. Bunlar; mağdurun işyerinin değiştirilmesi, kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi konulması, mağdurun kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesidir. Kanun ile öngörülen tedbirlere karar verilmesi ve bunların uygulanması aşamasında yaşanan sorunlar, Kanun'un ve taraf olunan İstanbul Sözleşmesi'nin amaçladığı koruma ve önlemenin gerçekleştirilebilmesine engel olmaktadır. Bu sebeple çalışmada, Kanun'un amaç ve kapsamı ile tedbir kararları hakkında genel ilkeler aktarıldıktan sonra, madde 4 hükmü ile öngörülen hakim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir türleri tek tek ele alınmıştır. Bu tedbirlere ilişkin düzenlemeler, İstanbul Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ışığında incelenerek uygulamada yaşanan sorunlara ve yasal düzenlemelerdeki aksaklıklara dair çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

6284 sayılı Kanun, İstanbul Sözleşmesi, Kadına Karşı Şiddet, Ev İçi Şiddet, Koruyucu Tedbirler

Abstract

"Law No 6284 on Protection of the Family and Prevention of Violence against Women", and the Istanbul Convention are the primary sources in Turkish law for protecting women against all forms of violence, and preventing and eliminating violence against women and domestic violence. The Law prescribes various types of measures for prevention and protection. The protection orders may be issued by a family judge or by administrative chiefs, i.e. governor, mayor. In this study, the protection orders that can be issued by a family judge regulated under Article 4 of the Law No 6284 are evaluated. In practice, failure to provide accurate application of the Law and to facilitate proper implementation create difficulties which ultimately deter securing appropriate protection and prevention against all forms of violence covered by the scope of Law No 6284 and the Istanbul Convention. Consequently, upon reviewing the purpose and the scope of Law No 6284, and the general principles of protection orders, judicial protection orders regulated under Art. 4 are individually evaluated. Upon analyzing the relevant provisions, solutions for errors of application and for challenges faced in implementation are provided in light of the relevant provisions of the Istanbul Convention.

Keywords

Law No 6284, Istanbul Convention, Violence Against Women, Domestic Violence, Protection Orders

* Sorumlu Yazar: Cansu Kaya Kızılırmak (Dr. Öğretim Üyesi), İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: cansukaya@gmail.com ORCID: 0000-0002-6911-7931

Atf: Kaya-Kızılırmak C, "İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hakim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler" (2020) 40(2) PPII 625. <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.0027>

Extended Summary

“Law No 6284 on Protection of the Family and Prevention of Violence against Women” was legislated in 2012, introducing a modern scheme to Turkish law on the protection of women against all forms of violence and prevention of violence against women and domestic violence. Pursuant to Article 1/1, the scope and purpose of the Law is, to protect and prevent violence against women, children, family members, stalking victims and potential victims.

The “Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence” (Istanbul Convention) has been in force in Turkish Law as of 1 August 2014. The Convention is statutory, and in the event of conflict with domestic law, the provisions of the Convention prevail (Const Art 90/5). Considering its extensive content, instead of a detailed inspection of the Convention in its entirety, only the relevant provisions are addressed in this study.

Law No. 6284 contains a wide scope and is not limited to domestic violence, and extends to other forms of violence such as stalking (Art 1/1). Definitions of violence, domestic violence and violence against women are parallel to the Convention’s regulations. Threat of acts of violence (Art 2/1/3), and also the likelihood of such acts (Art 1/1), are within the scope as well, regardless of their incidence in public or in private places (Art 2/1/d).

Any individual who is or may be subject to acts of violence regulated in Law No 6284 is described as a victim of violence (Art 2/1/e). In brief, scope narrowing interpretations upon LGBTI individuals, family members, marital status and as such cannot be sustained.

The competent authorities to issue protection orders regulated under Law No 6284 are judicial (Art 4) and administrative chiefs (Art 3). The authorities have the discretion to apply, one or several of these orders, and they have the liberty to order similar relevant orders (Art 4/1). The judicial authority in question lies with the family court judge (Art 2/c). In order to prevent jurisdictional disputes, application to the “fastest and easiest” accessed family court, administrative chief and law enforcement offices is permitted (Art 8/1/2). The Law stipulates sui generis rules on burden of proof and submission of evidence. Although this principle is widely criticized and creates uneasiness that eventually causes errors in implementation, only protection orders are to be issued without the requirement of any evidence or report proving violence (Art 8/3/1). Preventive orders, on the other hand, are not directly subject to this exemption and should only be issued without delay to avoid jeopardizing the Law’s aim and purpose (Art 8/3/2, 3). Unfortunately, the principle regarding protection orders which allows the victim’s statement as sufficient evidence is also applied in issuing preventive orders. In contrast, further evidence of violence

is demanded to issue protection orders, mainly by law enforcement. Therefore, a thorough understanding of the Law is yet to have been acquired even by the most involved authorities of implementation. It is also worth mentioning that Law No 6284 has built in safeguards allowing the perpetrator to object to the preventive measures (although the rule does not explicitly make the distinction between preventive and protection orders regarding the objection, the perpetrator should only be permitted to object to measures that have direct effect on his personal rights, i.e. preventive orders). In cases of an objection, the courts can rescind or modify the measure, which then, can a thorough examination of all the elements of the case, including any counterevidence, be performed.

Protection orders can be issued not only by request but also ex officio (Art 2/1/ğ). In case of violation of preventive orders by perpetrators, Law No 6284 stipulates preventive detention shall be ordered by a judge, which is imprisonment starting from 3 to 10 days, increasing with each violation from 10 to 30 days. But the overall duration of imprisonment may not exceed six months (Art 13/1, 2).

As per Article 4, protective orders to be issued by the judge are, enabling the victim to change her workplace, issuing a new residential address apart from the joint matrimonial residence for married victims, registering a “matrimonial residence” notice to the land registry, and change of identity and relevant information and documents in life-threatening situations.

Enabling the victim to change her workplace under the condition of her informed consent (Art 4/1/a) clearly aims to prevent the perpetrators access to the victim.

Issuing a new residential address apart from the joint matrimonial residence for married victims is regulated under Article 4/1/b. Following issuance of this order, the spousal duty of cohabitation regulated under Article 185/3 of the Turkish Civil Code (TCC) will be judicially lifted, and the victim who deserts the residence is protected from possible claims for compensation of damages based on desertion (TCC Art 164) in divorce proceedings (emphasize on divorce grounds of fault still being in effect).

Registering a “matrimonial residence” notice to the land registry (Art 4/1/c) can also be issued as long as the conditions of the main principle regulated under Article 194 of the Turkish Civil Code are met. The effect of this annotation is to lock up the land registry of the property from further legal transactions without the consent of the spouse. The existing legal restriction on power of disposal regarding matrimonial residences is thereby publicly declared, and can be attested to third persons acting in good faith. The decision is referred to the relevant directorate of land registry to be carried out with haste, thereby enabling the victim to acquire the notice without application to the land registry with the necessary documents mandated under Art 194.

In the existence of lethality risk, provided that other protective measures will be insufficient to prevent this risk, change of identity and other relevant documents can be issued with the victims' informed consent (Art 4/ç). Reference is made to Law No 5726 on Witness Protection for mere purposes of implementation, apart which, the rules of Law No 6284 should apply. Incidentally, the prescribed six-month maximum duration of initially issued orders (Art 8/2/1) should not be enforced. In fact, the six-month limit should only apply to preventive measures. The victim should not be implicitly forced to apply for renewal or extension of initial protection measures. Aside from a set of general definitions, the principles for assessment of the lethality risk and a scheme of risk management envisaged in Art 51 of the Convention are regrettably left untouched under Law No 6284, which may lead the authorities to arbitrary and ambiguous risk assessments. Possible delays, setbacks, negligence, or bureaucratic uncertainties on implementation should be avoided bearing in mind the lethality risk. For this purpose, competent authorities should specifically be informed and subjected to in-service training on the principle of post-haste and cooperation duties in implementation.

İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hakim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

I. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi Hakkında Genel Bilgiler

4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*”¹’un yürürlükten kaldırılmasını takiben, 2012 yılında 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*”² yayımlanmıştır. 6284 sayılı Kanun ile, kadına karşı şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesine dair önemli yenilik ve değişiklikler içeren düzenlemelere yer verilmiştir.

Kanun’un amacı, “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların*” düzenlenmesidir (m 1/1).

Kanun’un uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında uyulacak temel ilkeler de madde 1/2 düzenlemesi ile dört bent halinde sayılmıştır. Buna göre;

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.”

Kanun Gerekçesinde yer alan şu ifadeler dikkat çekicidir: “*Son yıllarda başta kadınlar olmak üzere kişilere karşı işlenen şiddet olayları toplumumuzu sarsan boyutlara ulaşmıştır. Her geçen gün yaşanan dayak, işkence ve cinayet gibi şiddet olayları görsel ve yazılı basında izlenmektedir. Bu olaylara daha çok kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır*”... “*Kadına yönelik şiddet, en yoğun olarak aile içinde yaşanmaktadır... Şiddet mağduru kadınlarda, özgüven eksikliği, kimlik sorunu, toplumsal yaşama katılımı ve kendini ifade etmede sorunlar yaşanmaktadır. Diğer yandan şiddet yetersiz beslenmeye, kronik hastalıkların artmasına, geçici ve kalıcı hastalıklara, kronik ağrılara, anne ölümlerine ve intiharlara neden olmaktadır*”³. *Şiddete tanık olan çocuklarda ruhsal*

1 RG 17.01.1998/23233.

2 RG 20.03.2012/28239.

3 Kadına karşı şiddetin, kadının sağlık hizmetine erişimi bakımından farklı bir boyutu hakkında inceleme için bkz. Gönül Şahiner, Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Karşı Şiddetin Kadınların Üreme Sağlığına İlişkin Hizmetlerden Faydalanmasına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemsireliği Bilim Dalı 2007) <www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.

*davranış bozuklukları ve okulda başarısızlık görülmekte ve ileriki yaşantılarında şiddet uygulamaya eğilimli bireylere olarak yetişerek şiddetten olumsuz etkilenmektedirler. Bu konu yalnızca kadınlar, erkekler ve çocuklar açısından değil aynı zamanda toplumumuzun geleceğinin sağlığı açısından da çok önemlidir. **Kişilere yönelik şiddet, bir insan hakkı ihlalidir.** Bu nedenle günümüzde bu sorun özel alan sorunu olmaktan çıkarak toplumsal alanda tartışılmakta ve mücadelesi bir devlet politikası olarak kabul edilmektedir. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadının insan haklarının teminat altına alınması devletlerin sorumluluğundadır...”“...**Bu Tasarı öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını sağlamayı hedeflemektedir. Yine bu Tasarıda Devletin şiddeti önlemesi, şiddete uğrayanı çok yönlü koruması ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişinin, verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesi amaçlanmıştır**”...*

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Genel Esaslar” başlıklı Birinci Kısım'ında yer alan “Kanun önünde eşitlik” kenar başlıklı 10. maddesi şu kurala yer vermektedir: “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz” (Anayasa m 10/2).

Ayrıca, 6284 sayılı Kanun'a temel teşkil ettiği söylenebilecek olan ve kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası nitelikteki ilk ve en kapsamlı Avrupa Konseyi Sözleşmesi olan, 11.05.2011 tarihli “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi⁴”⁵ (İstanbul Sözleşmesi)'ne de değinmek gerekir.

Sözleşme'nin amacı, Sözleşme'nin önsözünde, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetten arınmış bir Avrupa yaratmak⁶ olarak belirtilmekte ve Sözleşme ile taraf devletlere toplumsal cinsiyet anlayışına dayalı ev içi şiddetin engellenmesi konusunda yükümlülükler getirilmektedir⁷.

1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla Türkiye'de yürürlüğe girmiş olan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda taraf devletler için bağlayıcı nitelikte ve kendi denetim mekanizmasına⁸ sahip bir uluslararası sözleşmedir.

4 RG 08.03.2012/28227-Mükerrer; Sözleşme 2011 yılında imzaya açılmış olup, Türkiye, Sözleşmeyi ilk imzalayan devlet olmuştur. Sözleşmeyi, 14.04.2020 tarihi itibarıyla 46 ülke imzalamış, 34 ülke onaylamıştır, <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.

5 Sözleşme başlığında ve metninde, “ev içi şiddet” kavramı esas alınmıştır. Ancak Sözleşme'nin Türkçe çevirisinde, muhtemel politik anlayışlar sebebiyle hem başlıkta hem de metinde “aile içi şiddet” kavramı kullanılmıştır. Her durumda, taraf olunan Sözleşme'nin orijinal metni bağlayıcı olacaktır. Bu yönde ve Sözleşme metnine ilişkin diğer çeviri hataları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kadriye Bakırcı, ‘İstanbul Sözleşmesi’ (2015) 73(4) Ankara Barosu Dergisi 133, 137-139.

6 Sözleşme'nin amacı hakkında ayrıca bkz. İstanbul Sözleşmesi m 1/1.

7 Sözleşme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tijen Dündar Sezer, *İnsan Hakları Hukuku Açısından Kadınlara Yönelik Şiddet* (Turhan Kitabevi 2019) 106-115.

8 Sözleşmenin bağımsız denetim kurulunun adı, GREVIO'dur (“Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence/Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu). Denetim mekanizması, Sözleşme'nin “İzleme mekanizması” kenar başlıklı 9. bölümünde 66-70. maddeler arasında düzenlenmiştir.

Taraf devletlere bir kısım yükümlülükler getiren bu Sözleşme, Anayasa madde 90 çerçevesinde kanun hükmündedir. Dolayısıyla, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerle, kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkan uyuşmazlıklarda bu uluslararası Sözleşme'nin hükümlerinin esas alınması gerekir (Anayasa m 90/son).

Oldukça kapsamlı ve ayrıntılı düzenlemeler içeren Sözleşme'nin bütününe yer vermek, bu çalışma kapsamında mümkün olmayıp ayrı bir çalışmanın konusu olduğundan, burada yalnızca, koruyucu tedbirler ile ilgili bir kısım Sözleşme hükümlerine değinilecektir.

İstanbul Sözleşmesi'nin kapsamına, orantısız olarak kadınları etkileyen ev içi şiddet de dahil olmak üzere, kadına karşı şiddetin her türü girmektedir (Söz m 2/1). Sözleşme'de kadına karşı şiddet, açıkça, insan hakkı ihlali ve kadına karşı ayrımcılık olarak tanımlanmış ve kabul görmüştür (Söz m 3/a).

Sözleşme'nin “*Temel haklar; eşitlik ve ayrımcılık yasağı*” kenar başlıklı 4. maddesi uyarınca, taraf devletler, tüm bireylerin ve özellikle kadınların, kamusal ve özel alanda şiddetten uzak yaşama haklarını teşvik etmek ve korumak için gereken yasal düzenlemeleri ve diğer tedbirleri almakla yükümlüdür (Söz m 4/1).

Ayrıca söz konusu hükmün 3. fıkrası ile taraf devletlere, Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında ve özellikle mağdurların haklarının korunmasına yönelik tedbirlerin alınmasında, herhangi bir sebebe dayalı olarak ayrımcılık yapılmamasının güvence altına alınması yükümlülüğü getirilmiştir. Hüküm ile, örnek olmak üzere bir kısım ayrımcılık sebepleri sayılmış olup bunlardan bazıları şunlardır; cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir konudaki görüşler, sosyal köken, cinsel eğilim, cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü (Söz m 4/3).

Sözleşme'nin, “*Önleme*” başlıklı 3. bölümünde yer alan “*Genel yükümlülükler*” kenar başlıklı 12. maddesi uyarınca, taraf devletlerin, kadınların daha aşağı düzeyde olduğu düşüncesine veya kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak klişeleşmiş rollerine dayalı ön yargıların, törelerin, geleneklerin ve diğer tüm uygulamaların kökünün kazınması amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesine yardımcı olacak tedbirleri alma yükümlülüğü bulunur (Söz m 12/1)⁹.

9 “*Türk toplumunun kadına bakış açısı, kadını konumlandığı yer, toplumun ahlaki, örf vs. gibi değerlendirmeler*” in 6284 sayılı Kanun hazırlanırken dikkate alınması gerektiği yönünde, “*Çözüm Önerileri Raporu*” in Akın Ünal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 171. Bu yaklaşım İstanbul Sözleşmesi'ne aykırı olacaktır ve şiddet ve kadına karşı şiddet gibi vahim bir meseleyle mücadelede böyleleri kavramların arkasına saklanılmaması gerekir.

Ne zaman devletler tarafından uluslararası antlaşmaların kendi kültürel hakları ile çatıştığı iddia edilse, bunun hep kadınlar eşit haklar verilmesinin reddedilmesi ile sonuçlandığı yönünde, Fatmagül Berktaş, “*Can There Be Any Excuse For Violence Against Women?*” in Adem Sözüer (ed) *Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık 2. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali* (Adalet Yayınevi 2014) 663, 668. “*Kadın haklarının ihlalinin kültürel pozitivizm uğruna mazur görülmesi ve muhafaza edilmesinin, gücün ve ayrımcılıkların elden bırakılmaması konusunda erkek kararlılığına bir maske olmaktan ibaret*” olduğu yönünde, *ibid* 668.

Ayrıca taraf devletlere, kültür, töre, din, gelenek veya sözde namus gibi kavramların bu sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemine gerekçe olarak kullanılmamasını temin etmek yükümlülüğü getirilmiştir (Söz m 12/5)¹⁰.

Bu yükümlülüğe ilişkin olarak Sözleşmesi'nde, taraf devletlerin iç hukuklarının bu bakımdan ihlal teşkil edebilecek düzenlemelere yer vermemesini temin etmekle yükümlü oldukları vurgulanmıştır. Dolayısıyla iç hukuk düzenlemelerinin, bu kavramlardan ilham alan yorumlara temel teşkil edecek boşluklar içermemesi gerekir¹¹. Ayrıca Sözleşme madde 42/1 uyarınca, “*Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra başlatılan ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus” un gerekçe olarak öne sürülmesinin önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır*”. Dolayısıyla töre veya namus saikiyle işlenen kasten öldürme suçlarında haksız tahrik indiriminin uygulanması bu hali ile İstanbul Sözleşmesi'nin ihlali olarak değerlendirilmelidir¹².

Dahası, bu yükümlülüğün kapsamı oldukça geniş anlaşılmalıdır. Bu bakımdan, **resmi açıklamalar, raporlar veya bildirilerin, şiddeti kültür, töre, din, gelenek veya sözde namus temeli ile hoş gören veya meşrulaştıran bir içerikte olmaması gerektiği** özellikle vurgulanmıştır¹³.

Şerhte, bu yükümlülük ile ilgili olarak ayrıca şu temel ilkeye de yer verilmiştir: Sözleşme'nin şiddetin engellenmesine ilişkin düzenlemeleri, failin kültürel veya dini hak veya özgürlüklerinin sınırlandırılması olarak değerlendirilemez. Bu ilkenin özellikle, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin kabul edilebilirliğine ilişkin hakim düşüncenin kültürel veya dini altyapıya göre değişiklik göstereceği farklı etnik yapıya ve dini inanışa sahip toplulukların bir arada yaşadığı toplumlar için önem arz ettiği ifade edilmiştir¹⁴.

Sözleşme'nin “*Koruma ve destek*” başlıklı 4. bölümünün, “*Genel yükümlülükler*” kenar başlıklı 18. maddesi ile, taraf devletler mağdurların muhtemel şiddet olaylarından

10 Namus cinayetlerinde Yargıtay'ın haksız tahrik sebebi ile ceza indirimi uygulamalarına dair değerlendirmeler için bkz. Müge Demirkır Ünlü, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile-İç Şiddet* (Legal Yayınları 2012) 66, 68.

11 İstanbul Sözleşmesi Şerhi (Şerh), Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Art 12 N 89 <<https://rmcoe.int/16800d383a>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020; Görüldüğü üzere Sözleşme ile taraf devletlere bu kavramlar bakımından getirilen yükümlülüğün kapsamı, kavramsal ayrımlar yapılmaksızın geniş tutulmuştur. Türk Ceza Kanunu'nun 82. maddesi ile öngörülen töre saikiyle kasten öldürme suçu (TCK m 82/1/k) bakımından, töre kavramının namus kavramını da kapsayan bir üst kavram teşkil edip etmediği hakkında bkz. Onur Özcan, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Töre Saikiyle Kastten Öldürme Suçu’ in Nur Centel (ed) *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 1 Ceza Hukuku* (2013) 241, 242-245.

12 Bu bakımdan, TCK m 82/1/k hükmünde yer alan “töre saiki” ifadesinin “namus saiki” ifadesi ile değiştirilmesi ve her tür namus cinayetinde haksız tahrik indirimi verilmesinin önlenmesi gerektiği yönünde, Döndü Ceren Şimşek, ‘Kadına Şiddet Pazarlık Konusu’ (2015) 73(4) Ankara Barosu Dergisi 317, 318; Buna karşılık, “*karısının başka bir erkekle birlikte olduğunu gören bir kişinin, söz konusu haksız fiilin ortaya çıkardığı öfkenin etkisi altında töresel kuralların gereğini yerine getirme saikiyle karısına ve karısının sevgilisine karşı işlediği öldürme suçu, töre saikiyle işlenmiş bir suç olarak kabul edilip haksız tahrik indiriminden yararlandırılacaktır*” şeklinde bir görüş için bkz. Özcan (n 11) 254-255.

13 Şerh (n 11) Art 12 N 89; Bu yükümlülüğün açık ihlali anlamına gelecek bir kısım resmi makam açıklamaları için bkz. Tutku Ayhan, ‘Protecting the Woman or the Family? Contradiction Between the Law and Its Practice in Violence Against Woman Cases in Turkey’ (2017) 5(1) Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi 137, 151-155.

14 Şerh (n 11) Art 12 N 89.

korunması için gereken tüm yasal ve diğer tedbirleri almak ile yükümlü kılınmıştır (Söz m 18/1).

Sonuç olarak, her ne kadar, 6284 sayılı Kanun'un kapsamı bakımından, İstanbul Sözleşmesi'nde yer verilen bir kısım önemli düzenlemelere yer verilmemiş olması eleştiri konusu olabilecek ise de Kanun, kadına karşı şiddetle mücadelede önemli bir araç olarak hukukumuzda yer almaktadır. Elbette, temel araç yasal dayanak olmakla birlikte ancak bu konudaki yasal düzenlemelerin amaca uygun şekilde uygulanması suretiyle hedeflenen önleme ve korumanın gerçekleştirilmesi mümkün olabilir. Sadece kağıt üstünde kalan düzenlemeler şiddetin önlenmesine fayda sağlamayacağından, Kanun ile öngörülen düzenlemelerin Kanun'un amacı ve ruhuna uygun surette uygulanması bakımından yetkili kurum ve kuruluşlara büyük görev düşer¹⁵.

A. Şiddet Kavramı

Kanun'da şiddet kavramına ilişkin verilen tanımlar şu şekildedir¹⁶:

“Ev içi şiddet¹⁷: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti (m 2/1/b),

Şiddet¹⁸: Kişinin, fiziksel, cinsel¹⁹, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı

- 15 Şerh (n 11) Art 4 N 51; Yeni inşa edilen büyük adliyelerin kadınlar için birer labirente dönüşerek kadınları ağır bürokrasi ve evrak işi ile yıldırarak şikayetinden alıkoyabileceği yönünde, Ayhan (n 13) 148; Uygulamada şikayette bulunan mağdurun evli olmaması veya fiziksel delil sunamaması sebebiyle talebinin reddedildiği rapor edilmektedir, *ibid* 148-149; *“Usul hukukunda yargılamanın tarafsızlığı için yargıcın taraflara eşit mesafede olması gerekmektedir. Ancak bu eşitlik daha önce de belirtildiği gibi aynılık demek değildir. Yargıcın toplumsal farklılıkların şuurunda hareket etmesi tarafsızlık açısından bir gerekliliktir”*, Fatma İrem Çağlar Gürgey, ‘Ev-İçi Şiddet Davalarında Yargıcın Tarafsızlığı’ (2015) 73(4) Ankara Barosu Dergisi 55, 71; Opuz v. Türkiye davasında, Mahkeme, Türkiye’de yargıda kadına karşı şiddet konusunda baskın olan ayrımcılığı belirlemiş ve *“yargının genel ve ayrımcı pasifliğinin aile içi şiddetin sürmesine yol açan bir hava yarattığını ortaya koyduğunu”* belirtmiştir, bu konuda bkz. Gülay Arslan Öncü, ‘Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Araçları’ (Mücadele Araçları) (2012) 32(2) MHB 1, 18, 26; Uygulamaya dair bir inceleme için bkz. İzzet Doğan, ‘Yargı Kararlarında Kadın Haklarına Bakış’ in Adem Sözüter (ed) *Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık 2. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali* (Adalet Yayınevi 2014) 109-118, 109 ff.
- 16 İHAM kararlarında kadına karşı ev içi şiddet hakkında ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Arslan Öncü, (Mücadele Araçları) (n 15) 15 ff; Gülay Arslan Öncü, ‘Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları’ in Nur Centel (ed) *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferansı Serisi No. 1 Ceza Hukuku* (2013) 39, 44 ff; Nisan Kuyucu, *AIHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet* (Seçkin Yayınları 2014) 96 ff; Dündar Sezer (n 7) 173 ff.
- 17 İstanbul Sözleşmesi’nde ev içi şiddet ise, aile içinde veya ev içinde (domestic unit), eski veya mevcut eşler veya hayat arkadaşları arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak tanımlanmaktadır (Söz m 3/b). Ayrıca, ev içi şiddetin varlığından bahsedebilmek için, şiddet uygulayanın, mağdurla aynı ikametgahı paylaşması veya daha önce paylaşmış olması şart değildir (Söz m 3/b).
- 18 İstanbul Sözleşmesi’nin 3. maddesi uyarınca, kadına karşı şiddet, ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acı verilmesi ile sonuçlanan veya sonuçlanması mümkün olan, tüm toplumsal cinsiyete dayalı şiddet içeren davranışlar şeklinde tanımlanmıştır. Düzenlemede, bu davranışlarda bulunma tehdidi ile zorlama/ikrah veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakmanın da kadına karşı şiddet kavramının kapsamına olduğu belirtilmiştir (Söz m 3/a).
- 19 Yorumuz olarak aktaracağımız farklı bir görüş için bkz. *“Cinsel şiddet tabiri sürekli kullanılmaktadır. Genellikle erkek zorla kadını cinsel bir ilişkiye giriyo denilmektedir. O zaman cinsel birleşmekten kaçınmakta cinsel şiddettir. Başka bir deyişle, erkek istediğinde kadının kaçınması da, erkekler karşı bir cinsel şiddettir. Maalesef Avrupa’nın doldurduğu erkekleri kötü gösterilmektedir. Biz erkekler Türk Kanunu Medenisinde evin reisi kocadır maddesini çıkardığımız zaman bu savaşı kaybettik”*, Harun Can (Yargıtay Üyesi), ‘Yorum ve Katkılar’ in Akın Unal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 81.

ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı (m 2/1/d)”

Şiddet tanımının yer aldığı düzenlemede ifade edildiği üzere, şiddet, toplumsal, kamusal veya özel bir alanda meydana gelebilir (m 2/1/d). Demek ki, Kanun kapsamında yalnızca ev içi şiddete maruz kalan kişiler koruma altına alınmış değildir. Esasen düzenlemede yapılan şiddetin gerçekleştiği yerin kamusal alan veya özel alan teşkil etmesinin fark etmediği vurgusu, ev içi şiddeti özel alan olarak algılama eğiliminde olan devletin bu alana mahremiyet iddiası ile müdahalede bulunmaması yönündeki ataerkil algının terkedilmesi zorunluluğunu doğurur. Bu açıdan yargıda ve kolluk kuvvetlerinde baskın olan bu anlayışın terk edilmesi gerekir²⁰.

Belirtmek gerekir ki, şiddet tanımı çerçevesinde, davranışın ceza hukuku bakımından suç teşkil etmesi şart değildir²¹. Kanun ile şiddet olarak tanımlanmış her türlü davranışın Kanun'un uygulanmasına imkan vereceğinde şüphe edilmemelidir. Bu bakımdan şiddetin “belirli bir önemde olması, şiddete maruz kalan bireyin ciddi zararlar görmesine” sebep olması²² gerekmez.

Ayrıca, başvurunun kabul edilebilmesi için, mevcut ve devam eden bir şiddetin bulunması gerekmez. Şiddetin ilk kez meydana gelmesi halinde²³ ve hatta şiddet tehdidinde bulunulması halinde dahi, mağdurun Kanun kapsamında korunması gerekir²⁴. Zira şiddetin uygulanacağına dair tehdit fiili de başlı başına şiddet tanımının içerisinde yer alır (m 2/1/d). Kaldı ki, şiddete uğrama tehlikesi bulunanlar dahi Kanun'un kapsamına alınmıştır (m 1/1). Her durumda, Kanun'un amacının şiddet mağdurunun korunması olduğu kadar şiddetin önlenmesi olduğu da unutulmamalıdır²⁵. Doktrinde de, Kanun'un amaç ve ruhunun, şiddetin henüz meydana gelmeden önce önlenmesi olduğu vurgulanmakta ve özellikle tedbir taleplerinin değerlendirilmesinde şiddetin ortaya çıkmasının beklenmesi gerekmediği kabul edilmektedir²⁶. İstanbul

20 Bu yönde bkz. Çağlar Gürgey (n 15) 65-66; Bu ayrımın, kadının ikincil konumunu haklı göstermek için yapıldığı yönünde, Berktaş (n 9) 665 ff.

21 Mehmet Erdem, ‘Aile İçi Şiddet ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’ (2007) 73 TBB Dergisi 46, 55.

22 4320 sayılı Kanun dönemi bakımından bu ifadeler için bkz. Erdem (n 21) 57; Benzer yönde, Serkan Ayan, *Evlilik Birliğinin Korunması* (Türkiye Barolar Birliği Yayınevi 2004) 309. Yazar, yine de, şiddetin ciddi olduğunun kabul edilebilmesi için davranışın muhakkak ağır sonuçlar doğurabilecek mahiyette olmasının gerekmediğini de vurgulamaktadır.

23 İstatistiki olarak da şiddet uygulayanın bu davranışına devam edeceği açıktır ve şiddet şiddeti doğurur. Bu bakımdan yalnızca fiziksel ve psikolojik şiddet değil, ekonomik şiddet de kapsama dahildir. Erdem (n 21) 47-48. Yazar, psikolojik ve ekonomik şiddetin, “fiziksel şiddetin habercisi” olduğunu isabetle belirtmektedir, *ibid* 57.

24 *ibid* 47.

25 Uygulamada, boşanma arifesinde olan ve halihazırda şiddete maruz kalmamasına rağmen, kocasının şiddet eğilimi sebebiyle şiddete maruz kalma ihtimalinden korktuğunu beyan eden kadının talebinin yerinde bulunduğu ve karşı taraf hakkında uzaklaştırma tedbirine karar verildiği ifade edilmektedir, Bu karara dair aktarım için bkz. Arzu Aydoğan, ‘6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un “Şiddeti Önleme” Yükümlülüğü” (2018) 92(3) İBD 215, 216. Kanun’un “genel olarak şiddet vuku bulduktan sonra başvuru bir yasal araç gibi” algılandığı, fakat Kanun’un ve İstanbul Sözleşmesi’nin esas öneminin içerdikleri şiddetin önlenmesine ilişkin hükümlerde saklı olduğu yönünde *ibid* 215.

26 *İbid* 216; Ramazan Karakaya, *Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* (2nd edn, Adalet Yayınevi 2018) 4. Önceki tarihlerde gerçekleşen şiddet fiillerine dayanarak tedbir talep edilmesinin, dürtünlük kuralına (TMK m 2) aykırı olacağı ileri sürülmüş ise de, (*ibid* 25) bu tespiti katılmak mümkün değildir. Zira, şiddet uygulama tehlikesi bulunan hallerde de tedbirlere karar verilebileceğinden, geçmişte meydana gelen şiddet fiilleri dikkate alınarak, somut olaya göre tedbire hükmedilmesine imkan tanımak gerekir.

Sözleşmesi'nde de mağdurların şiddete karşı korunmaları hedeflenmekle birlikte temel amaç şiddetin önlenmesidir. Taraf devletler tüm bireylerin ve özellikle kadınların, şiddetten uzak yaşama haklarını teşvik etmek üzere gereken yasal düzenlemeleri ve diğer tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır (Söz m 4/1).

Diğer yandan hangi davranışların Kanun'un tanımladığı kapsamda olduğunun tespitinde, psikolojik ve ekonomik şiddetin sınırlarını belirlemek önem arz eder. Psikolojik şiddetin kapsamına, fiziksel şiddetin uygulanacağı konusunda tehdit etme, kişi özgürlüklerinin sınırlanması ve aşırı kıskanç davranışlar da girer²⁷.

Benzer şekilde ekonomik şiddet de kapsama dahildir. Doktrinde de isabetli olarak belirtildiği üzere, kişilerin “*çalışmalarının ve gelir sağlamalarının engellenmesi, çalışmaya zorlanmaları, kişisel kazançlara veya malvarlıklarına el konulması, bunların yönetimine engel olunması*” gibi davranışlar da ekonomik şiddet teşkil eder²⁸. Buna karşılık, ihmal gibi pasif davranışların şiddet tanımının kapsamına girmediği kabul edilir²⁹. Ancak, istisnai hallerde pasif davranışın boyutunun özellikle psikolojik ve ekonomik şiddete sebep olacak mertebeye ulaşması mümkündür.

B. Şiddet Mağduru ve Şiddet Uygulayan

Kanun'da şiddet mağduru, “*bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler*” olarak tanımlanmıştır (m 2/e).

Kanun'un “*Amaç, kapsam ve temel ilkeler*” kenar başlıklı 1. maddesinde, “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin*” şiddete karşı korunması ve bunlara karşı şiddetin önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir (m 1/1).

Yönetmelik ile ayrıca, şiddet mağdurunun beraberindeki çocukların da koruma kapsamında olacağı düzenlenmiştir (Yön m 3/1/j). Bu bağlamda, çocuklar, doğrudan şiddete maruz kalmasalar bile, ev içi şiddetin tanığı olmaları onların şiddet mağduru olarak kabul edilmeleri için yeterlidir³⁰.

27 Erdem (n 21) 55, 58- 59; Dündar Sezer (7) 45; Fersu Ege Kandemir, *Kadına Karşı Şiddet ve Ailenin Korunması Sorununun Türk Hukuk Mevzuatı ve Uluslararası Sözleşmelerdeki Yeri* (1st edn, Seçkin Yayınları 2019) 49; Songül Sallan Gül, *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri, Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı?* (2nd edn, Bağlam Yayıncılık 2013) 20-21.

28 Erdem (n 21) 56; Dündar Sezer (n 7) 46-47; Bu konuda ayrıntılı bir inceleme için bkz. Judy L. Postmus, Gretchen L. Hoge, Jan Breckenridge, Nicola Sharp-Jeffs and Donna Chung, ‘Economic Abuse as an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review’ (2018) 21(2) Trauma, Violence&Abuse 261, 261 ff <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1524838018764160>> Erişim Tarihi 16 Nisan 2020.

29 Böylece davranışların istisnai olarak ancak çocuklar bakımından Kanun'un uygulama alanına girebileceği yönünde, Erdem (n 21) 58; Pasif davranışların şiddet olarak değerlendirilemeyeceği yönünde, Ayan (n 22) 307.

30 Bu husus İstanbul Sözleşmesi'nin Önsöz'ünde açıkça belirtilmiştir. Bu yönde bkz. Bakırcı (n 5) 144-145; Ali Haydar Yağcıoğlu, ‘6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar’ (2017) 9 (Özel Sayı) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 913-966, 922.

Kapsam bakımından özellikle 4320 sayılı Kanun döneminde şu sorular gündeme gelmiştir³¹: Mağdur ve şiddet uygulayan arasında geçerli bir evlilik bulunması gerekir mi? Eşler boşanmış veya fiilen birlikte yaşamıyor ise koruma kapsamında olacaklar mıdır? Birlikte yaşayan kişilerin veya imam nikahlı kişilerin korumadan yararlanması, benzer ve ayrık şekilde LGBTİ bireylerin, ilişki içerisinde olup olmamalarından da bağımsız olarak şiddete karşı korunması ne şekilde sağlanacaktır? Flört veya arkadaşlık ilişkileri de kapsama dahil midir? Aile kavramının içine birlikte yaşamakta olan veya olmayan üçüncü kişiler girecek ise bunlar kimlerdir ve bu kapsama nerede sınır çekilecektir? Aile bireyleri kavramının kapsamına girecek kişilerin tayininde katı bir şekilde Türk Medeni Kanunu'nun düzenlemeleri mi esas alınmalıdır?

Artık, 6284 sayılı Kanun'un düzenlemeleri incelendiğinde, şiddet olarak tanımlanabilecek bir fiile maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi bulunan “kişi”lerin şiddet mağduru olarak koruma kapsamında olduğu görülür³² (m 2/1/e³³). Ayrıca vurgulamak gerekir ki, Kanun'un uygulanması için geçerli bir evliliğin bulunması da gerekmez, zaten Kanun'da evliliğe dair herhangi bir ifadeye de rastlanmaz³⁴. Bu bakımdan, kadın-kız, LGBTİ birey, aile bireyi gibi bir kısım kapsam daraltıcı yorumların yapılması mümkün olmadığı gibi, şiddetin yalnızca ev içi şiddet teşkil etmesi de gerekmez³⁵. Şiddetin, toplumsal, kamusal veya özel alanda gerçekleşmesinin önem arz etmediği de Kanun ile açıkça ifade edilmiştir (m 2/1/d).

İstanbul Sözleşmesi'nde ise, Sözleşme'nin 3. maddesinin a ve b bentlerinde sayılan davranışlara maruz kalan her gerçek kişi, mağdur olarak kabul edilmiştir (Söz m 3/e). Kadın kavramının, 18 yaşın altındaki kızları da kapsadığı belirtilmiştir (Söz m 3/f)³⁶.

“Şiddet uygulayan” kavramı ise Kanun'da, “*Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi*” olarak

31 Bu konuda bkz. Erdem (n 21) 51 ff; Çağlar Gürgey (n 15) 66-69.

32 Yönetmelikte, Kanun'un yabancılarla da, “*Müteakabiliyet ilkesi çerçevesinde uyruğuna bakılmaksızın*” uygulanacağı öngörülmektedir (Yön m 3/1/n).

33 “*e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri*”.

34 Kişilerin evli olması ifadesine yalnızca, m 4/1/b bendi uyarınca hakim tarafından verilecek müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesine ilişkin koruyucu tedbir kararına ilişkin düzenlemede rastlanır.

35 Ayşe Nuhoglu, ‘Kadına Yönelik Şiddet’ (2012) 8(97-98) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu) 62, 69; Ayhan Uçar, ‘İstatistikî Verilerle Ulusal Basında Kadına Karşı Şiddet’ (2016) 7(2) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 315, 323-324; Ömer Uğur Gençcan, ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı’ (2012) 8(97-98) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu) 89-96, 92; Yağcıoğlu, (n 30) 921, 926, 927; Hatice Kübra Ercoşkun Şenol, ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme’ (2019) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi (13) 423-459, 432 ff; Şikayetin Kanun’un kapsamında olup olmadığını değerlendirmenin hakim takdirinde olduğu ve “*olay çekirdek aile ile ilgili değilse, kanun kapsamında olmamalıdır*” şeklinde Kanun’a aykırı ifadeler için bkz. Emin Arıcı, ‘6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması’ in Akın Ünal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 15-17, 20.

36 6284 sayılı Kanun'da da benzer düzenlemenin yapılmasının, kavramlararası belirsizlikleri gidereceği yönünde, Karakaya (n 26) 9. Elbette Kanun'da bu konuda bir düzenleme yer almasa dahi, İstanbul Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri Anayasa madde 90 çerçevesinde kanun hükmündedir.

tanımlanmıştır (m 2/1/g). Yani şiddet uygulamaya dair tehdidin söz konusu olmamasına rağmen, kişinin şiddet uygulama tehlikesi bulunduğu kabul edilebileceği hallerde dahi, mağdurun somut olayın gerektirdiği tedbirlere karar verilerek korunması olanaklıdır.

Ayrıca Kanun'da şiddet uygulayan kavramının tanımında herhangi bir sınırlamaya gidilmediği için (m 2/1/g), Kanun kapsamında korunan kişilere şiddet uygulayan her kişiye karşı bu tedbirlere hükmedilebilecektir³⁷. Dolayısıyla, şiddet uygulayanın, aile bireyi olması da şart değildir. Şiddet uygulayan kişinin, uzak bir akraba olması ya da kayın hısımlı olması da mümkündür. Ve bu durumda da şartları dahilinde mağdurun Kanun kapsamında korumadan yararlanmasına imkan tanımak gerekir. Hatta mağdurun Kanun kapsamında öngörülen bir tedbire başvurulmasını gerektirecek surette bir şiddete maruz bırakılması halinde, mağdura erişimi olan herhangi bir kişinin uyguladığı şiddete karşı da koruyucu tedbirlere karar verilebilir.

İki taraf karşılıklı şiddet uyguluyorsa, hakimin somut olayın özelliklerine göre her iki taraf için de uygun tedbire karar verebileceği düşünülebilir³⁸. Ancak bu konuda İstanbul Sözleşmesi'nin Şerhi'nde belirtilen önemli bir hususa değinmek gerekir. Ev içi şiddet vakalarında gerçek durumun anlaşılması kolay olmadığından taraf devletlerin, mağdur ve fail hakkında aynı anda tedbir kararlarının verilmemesi için gereken tedbirleri alabileceği ifade edilmiştir. Böylece, karşı tarafın/failin, mağdurun koruma edinme girişimlerine (muhtemel gerçek dışı iddialar ile) engel olması önlenmiş olacaktır³⁹.

Kanun'un 9. maddesinde, ilgililerin bu Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz imkanı düzenlenmiştir. Bu vesile ile şiddet uygulayanın, hakkında verilecek önleyici tedbirlere karşı itiraz hakkının bulunduğunu belirtmek gerekir. Benzer şekilde, mağdurun da hakkında verilen koruyucu tedbir kararının özellikle içerik ve kapsamına dair itiraz hakkının bulunduğu kabul edilmelidir. İtiraz mercii kararını bir hafta içinde vermelidir ve itiraz üzerine verilen kararların kesindir (m 9/3). Ayrıca şiddet uygulayan, hakkında verilen tedbir kararına aykırı davranışı sebebiyle hakim kararıyla, 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine tabi tutulabilir (m 13/1). İhlal teşkil eden davranışın her tekrarında, zorlama hapsinin süresi 15 ile 30 gün arasında bir süre için kararlaştırılır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi 6 ayı geçemeyecektir (m 13/2).

C. Tedbirlere Karar Verebilecek Merciler

6284 sayılı Kanun ile öngörülen koruyucu tedbirlere karar vermeye, tedbirin türüne göre, mülki amir veya hakim yetkilidir. Kanun'un 3. maddesi ile mülki amir tarafından

37 Yağcıoğlu, (n 30) 927, 958; Karakaya (n 26) 14,16; 4320 sayılı Kanun dönemi bakımından, sürekli olarak aile ile birlikte yaşamayan veya devamlı bir birlikte yaşama söz konusu olsa dahi aile mensubu olmayan kişiler hakkında tedbir kararı verilemeyeceği yönünde, Erdem (n 21) 61; Ercoşkun Şenol (n 35) 451.

38 Bu yönde *ibid* 60; Özge Bölükbaşı, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması* (1st edn, Yetkin Yayınları 2015) 161.

39 Şerh (n 11) Art 53 N 276. Bu yönde suiistimaller hakkında bkz Yağcıoğlu, (n 30) 925

ve 4. maddesi ile hakim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler düzenlenmiştir. Hakim, 4. maddede sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere karar vermek konusunda serbesttir (m 4/1, Yön m 12/1).

Sözü geçen hakim, aile mahkemesi hakimidir (m 2/c). Ancak, tedbir talebi ile başvurulacak bu merciler bakımından yetkiye dair uyuşmazlıklar yaşanmaması amacıyla, “*en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek*” yer aile mahkemesi hakimine, mülki amire veya kolluk birimine başvurulmasına imkan tanınmıştır (m 8/1/c2). Dolayısıyla kendisine başvuru hakim, mülki amir veya kolluk, mağduru yerleşim yerinde bulunan yetkili makama yönlendiremeyecek ve ihtiyaç dahilinde tedbirlere karar verecektir⁴⁰. Aile hakiminin, eşler arasında boşanma davasının bulunduğu gerekçesi ile tedbir talebini değerlendirmekten imtina etmesi de mümkün değildir. Yani, boşanma yargılamasının taraflarından birinin tedbir talep etmek için boşanma davası hakimine başvurmak zorunluluğu bulunmaz⁴¹.

Kanun’da hakim tarafından verilecek önleyici tedbirlerin bir kısmına, gecikmesinde sakınca olan hallerde kolluk amiri tarafından karar verilebilmesine imkan tanınmıştır (m 5/2). Ancak bu imkan, hakim tarafından verilebilen koruyucu tedbirler açısından söz konusu değildir.

Tedbiire karar vermeye yetkili mercilerin, bu kararı verebilmek için durumdan haberdar olmaları elbette bu konuda bir talebin bulunması ile söz konusu olur. Ancak, ilgilinin talebinin yanı sıra, yetkili merciler, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine de tedbiire hükmedilebilir (m 8/1/c1)⁴². Demek ki, ilgilinin talebi bulunmasa bile, burada sayılan yetkili makamların bildirimine üzerine mülki amir veya hakim tedbiire karar verebilecektir.

Ayrıca, ilgilinin veya yukarıda sayılan mercilerin talebinin bulunmadığı hallerde dahi, durumdan haberdar olan yetkili makamın koruyucu tedbirlere re’sen hükmetme yetkisi de bulunur. Aile bireylerini korumak, Anayasa madde 41 uyarınca devletin temel görevlerinden biridir. Şiddet mağdurlarının Kanun aracılığı ile koruma talep etmemeleri veya edememeleri halinde, mağdurun talebine gerek dahi olmadan Kanun kapsamındaki korumanın re’sen sağlanması gerekir⁴³.

40 Ne yazık ki aksi yönde uygulamaların devam ettiği bildirilmektedir, Çağlar Gürgey (n 15) 70.

41 Karakaya (n 26) 54-55.

42 Yönetmeliğin 6. maddesi ile, mülki amirin, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da re’sen koruyucu tedbirlere karar verebileceği düzenlenmiştir (Yön m 6/1). Yönetmelik ile ayrıca, hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarının, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin yanı sıra, Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine de verilebileceği öngörülmektedir (Yön m 12/1).

43 4320 sayılı Kanun açısından bu yönde, Erdem (n 21) 49-50, 68; Ayan (n 22) 314, Yazar 4320 sayılı Kanun dönemi için aynı kanaati şu ifadelerle belirtmiştir: “4320 sayılı Kanun’un temel amacı, aile içi şiddeti önlemek ve aile içi şiddet nedeniyle zarar gören aile bireylerini korumaktır. Kişilerin kişilik haklarından vazgeçmeleri veya aşırı sınırlamaları hukuken geçerli kabul edilmediği için, 4320 sayılı Kanun’da Cumhuriyet Başsavcılığı’na da başvuru yetkisi tanınması yerindedir.” Görüldüğü üzere doktrinde Ayan isabetli olarak, şiddet mağdurunun şikayet hakkını kullanmamasının veya koruma talep etmemesinin duruma göre TMK m 23’e aykırı olduğu tespitinde bulunmaktadır. Ayrıca bkz Ercoskun Şenol (n 35) 450.

Nitekim, hakimler, kolluk görevlileri ve mülki amirlerin Kanun kapsamında verilecek tedbir kararlarını, yalnızca istem üzerine değil re'sen de vermekte serbest oldukları açıkça düzenlenmiştir (m 2/1/ğ).

Dahası, fiziksel şiddet başta olmak üzere bazı suçlar bakımından yetkili mercilerin re'sen tedbir kararı verme yükümlülüğü mağdurun bildirim veya şikayetine bağlı olmadığı gibi, ihtiyaç halinde mağdurun ifadesini veya şikayetini geri alması durumunda da devam eder. Zira, İstanbul Sözleşmesi'nde bahsi geçen suçların soruşturma ve kovuşturmalarına şikayete bağlı olmaksızın devam edileceği öngörülmüş olup (Söz m 55/1)⁴⁴, durumdan haberdar olan yetkili mercilerin mağdurun şiddetten korunması amacıyla re'sen tedbir kararı vermek yükümlülüğü bulunur⁴⁵.

Bu konuda, *“bir eş olayın sıcaklığı ve öfkesiyle şikayetçi olursa, daha sonra eşini affetse dahi, savcı bunu nazara alamaz. Bu durum ise ailelerin parçalanmasına sebep olur⁴⁶”* yönündeki açıklamalara katılmak mümkün değildir. Burada sıcaklığı ve öfkesi ile kişiyi eşini şikayete yönelten *“olay”* şiddet olayıdır. Özellikle fiziksel şiddet vakalarında şikayet bulunmasa veya geri alınsa bile yetkili makamların tedbire re'sen karar vermek yükümlülüğünün amacı, kişilerin şiddete karşı korunmasıdır ve bu haklılığı yadsınamaz amacın, ailelerin parçalanmasına engel olmaktan daha önemli bir menfaati, yaşam hakkını koruduğu unutulmamalıdır⁴⁷. Kaldı ki, içerisinde şiddetin bulunduğu bir evlilik, korunması gereken bir aile niteliğinden uzaklaşmıştır. Durumun gerektirdiği hallerde, koruyucu ve önleyici tedbirlerin verilmesinin bir yükümlülük olduğunun kabul edilmesi gerekir⁴⁸.

Hakim koruyucu tedbire karar verirken, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aramayacaktır (m 8/3/c1). Şiddet mağdurunun ivedilikle korunmasını sağlamak amacını taşıyan bu kural, münferiden koruyucu tedbirlere ilişkindir. Etkileri doğrudan şiddet uygulayanın kendi kişilik hakkı alanında doğan önleyici tedbirler bakımından ispat kuralına ise ilgili hükmün devamında yer verilmiştir. Buna göre,

44 İstanbul Sözleşmesi uyarınca taraf devletlerin, fiziksel şiddet (Söz m 35), tecavüz dahil cinsel şiddet (Söz m 36), zorla yapılan evlilikler (Söz sm 37), kadın sünneti (Söz m 38), kısırlaştırmaya ve kürtaja zorlama (Söz m 39) düzenlemelerinde ihdas edilen suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının, mağdurun bildirim veya şikayetine bağlı olmaksızın ve mağdurun ifadesini veya şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam edebilmesini temin etmek yükümlülüğü bulunur (Söz m 55/1).

45 Bu yönde bkz Yağcıoğlu (n 30) 946; Anayasa m 90 uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşma niteliğinde olduğu için kanun hükmünde olan İstanbul Sözleşmesi'nin açık hükmüne ve 6284 sayılı Kanun'un ruhuna ve amacına ters düşen uygulamalara, Yazarın, bir hakim olarak *“şikayetçi eş, şikayetinden vazgeçince uzaklaştırma kararını hemen kaldırıyorum”* ifadesi örnek olarak gösterilebilir. Bu ifadeler için bkz. Arıcı (n 35) 20.

46 *Ibid* 19.

47 Bu husus 6284 sayılı Kanun'un gerekçesinde de, *“öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması”*nin hedeflendiği şeklinde ifade edilmiştir. İHAM kararlarında da, mağdurun yaşam hakkı ve fiziksel bütünlük hakkı ile şiddet failinin özgürlük hakkının çatıştığını ancak failin haklarının, kadının yaşam hakkı ve fiziksel ve zihinsel bütünlük hakkını geçersiz kılamayacağı yönünde karar verilmektedir. Bu açıklamalar için bkz. Arslan Öncü, *Mücadele Araçları* (n 15) 21.

48 Necla Öztürk, 'Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler' (2017) 8(1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1, 18; Aile içi şiddet mağdurlarının durumu ihbar etmeye sebepleri ve şikayet geri alınsa dahi yasal süreç işletilmesine dair politikaların ihbar edilmeme sorununa etkisi hakkında bkz. Alisa Smith, 'It's My Decision, isn't it?: A Research Note on Battered Women's Perceptions of Mandatory Intervention Laws' (2000) 6(12) Violence Against Women 1384, 1386 <<https://doi.org/10.1177/1077801200006012005>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.

önleyici tedbirlere karar verilmesi aşamasında böylesi bir mutlak ispat yükü muafiyeti yer almaz. Yalnızca bunlara da gecikmesizin karar verilmesi gerektiği ve bu yönde kararın verilmesinin, Kanun'un amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemeyeceği öngörülmüştür (m 8/3/c 2,3)⁴⁹.

D. İhbar İmkânı ve Bildirim Yükümlülüğü

Tedbirlere, ilgilinin koruma talebinin yanı sıra Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının talebi üzerine ya da re'sen karar verilir. Ancak ilgilinin veya yetkili makamların talebinin olmadığı hallerde dahi tedbire hükmedilmesi mümkündür. Durumdan kendiliğinden haberdar olan yetkili merci, bu konuda re'sen karar vermek yetkisine sahiptir (m 2/1/ğ). Yetkili merciler tarafından tedbirlere re'sen karar verilmesi, özellikle üçüncü kişilerin ihbarının veya ilgili makamların bildiriminin bulunduğu hallerde gündeme gelir.

Herkes gereken hallerde bu konuda ihbar ve şikayette bulunabilecektir. Kanun'un 7. maddesi uyarınca;

“Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür”.

İstanbul Sözleşmesi'nin 27. maddesi uyarınca taraf devletlere, ihbar imkanını getirme yükümlülüğü getirilmiştir. Buna göre taraf devletler, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesine tanık olan veya bu tür eylemlerin gerçekleştirileceğine (*gerçekleştirildiğine*)⁵⁰ veya müteakip şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğine dair makul gerekçeleri olan şahısların bunu yetkili makamlara bildirmelerini teşvik etmeye yönelik gerekli tedbirleri alacaklardır.

Dolayısıyla tedbir kararları, ihbar üzerine de re'sen verilebilecektir (m 2/1/ğ, m7; Yön m 3/1/s). İhbar imkanı ve bildirim yükümlülüğü, Yönetmelik ile de düzenlenmiştir (Yön m 4/1). Öncelikle herkes, bir üçüncü kişinin şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde bu durumu, ilgili makam ve mercilere ihbar etmek hakkına sahiptir. Burada bir yükümlülük ihdas edilmiş değildir. Yalnızca ihbar konusunda herkese bir yetki tanınmıştır. Fakat şiddet fiilinin işlenmekte olan bir suç teşkil etmesi veya işlenmiş olmakla birlikte sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılmasının halen mümkün bulunması halinde TCK m 278 çerçevesinde

49 Bu kuralın uygulanmasında yaşanan sorunlar hakkında değerlendirmeler için bkz. GREVIO Baseline Evaluation Report-Turkey, (15 October 2018) (GREVIO) N 298 <<https://rm.coe.int/eng-grevio-report-turkiye/16808e5283>> Erişim Tarihi 28 Nisan 2020.

50 Sözleşme'nin 27. maddesinde geçen “*who has reasonable grounds to believe that such an act may be committed*” ifadesi, şiddet eylemlerinin gerçekleştirileceğine dair makul gerekçe bulunmasını ifade eder. Ancak resmi çeviride yer alan “*bu tür eylemlerin gerçekleştirildiğine*” ifadesinde, henüz gerçekleşmemiş ancak gerçekleşmesi muhtemel olan şiddet eylemlerini ihbar imkanını kapsam dışına iten bir çeviri hatası bulunmaktadır. Her durumda, orijinal metnin esas alınması gerekir.

herkesin ihbar yükümlülüğü söz konusu olabilir⁵¹. İhbarın, yazılı, sözlü veya başka bir suretle yapılması mümkündür. İhbardan haberdar olan makamların, gerekirse re'sen tedbirlere karar vermeleri gerekir (Yön m 4/1).

Durumdan haberdar olan makamların, tedbire hükmetmeye yetkili olmamaları halinde ise, yetkili makamlara bildirimde bulunmaları gerekir. Bildirim yükümlülüğü Kanun'un 7. maddesinin ikinci cümlesi ile öngörülmüştür. Düzenlemede, yalnızca "kamu görevlileri" ifadesi yer almakta ise de, Yönetmeliğin söz konusu madde 4/1 düzenlemesinin ikinci cümlesi ile daha detaylı bir düzenlemeye yer verilerek, "kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına" bildirim yükümlülüğü getirilmiştir⁵². Bu nitelikteki kurum ve kuruluşların, şiddete uğranıldığından ya da uğranılma tehlikesi olduğundan haberdar olmalarını takiben derhal durumu ilgili şikayet mercilerine bildirmeleri gerekir. Ancak bu bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen görevliler hakkında yaptırım öngörülmemiştir. Bu gibi durumlarda, şartları dahilinde, kamu görevlisinin suçu bildirmemesine (TCK m 279) veya sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesine (TCK m 280) ilişkin hukuki sorumluluğun doğması mümkündür⁵³.

İhbar hakkı ve bildirim yükümlülüğü konusunda özellikle sağlık çalışanlarına büyük bir görev düşer. Çoğu şiddet vakasında durumdan ilk haberdar olan sağlık çalışanlarının bu konudaki yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmeleri ve şiddetle toplumsal boyutta mücadelede kendilerinin bildirim yükümlülüğünün önemi hakkında da eğitilmeleri gerekir⁵⁴. Bildirim yükümlülüğüne aykırılık, TCK madde 280 uyarınca sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçu teşkil edebilir.

Ancak bu noktada, belirli meslek gruplarının sır saklama yükümlülüğünün bildirimde bulunmalarına engel olacağı düşünülebilir. Bu konuda İstanbul Sözleşmesi'nin, "Uzmanlar tarafından bildirim" kenar başlıklı 28. maddesi, söz konusu meslek

- 51 Nuhuğlu (n 35) 71-72; Mahmut Koca, 'İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanunun Değerlendirilmesi' in Akın Ünal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 27, 51.
- 52 Karakaya (n 26) 20; Her ne kadar bildirim yükümlülüğü 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi hükümleri ile yalnızca kamu görevlilerine getirilmiş ve bu bakımdan üçüncü kişilerin yalnızca ihbar imkanı öngörülmüş ise de, Türk Ceza Kanunu ile öngörülen suçlardan birini teşkil eden bir şiddet fiilinden haberdar olunması halinde herkesin bildirim yükümlülüğü bulunur (TCK m 278), Nuhuğlu (n 35) 71.
- 53 *Ibid* 71-72; Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirme yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Rahime Erbaş, *Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü* (On İki Levha Yayıncılık 2015).
- 54 Bu konuda ayrıntılı bir inceleme için bkz. Inger Wallin Lundell, Louise Eulau, Frida Bjarneby and Margareta Westerbotn, 'Women's experiences with healthcare professionals after suffering from gender-based violence: An interview study' (2018) 27 *Journal of Clinical Nursing* 949-957 <<https://doi.org/10.1111/jocn.14046>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020; Sağlık personelinin bildirim yükümlülüğünün, ihbar edilmeyen şiddet vakalarından haberdar olunmasına olumlu etkisi olduğu, buna karşılık bu yükümlülüğün aynı zamanda şiddet mağdurlarının sağlık hizmeti almaktan imtina etmelerine de yol açabileceği yönünde bkz. Smith (n 48) 1386-1387. Yazar, sağlık personeline bildirim yükümlülüğü getirilmesinin, doktor hasta arasındaki güven ve mahremiyet ilişkisine zarar verebileceği görüşündedir. Bkz. Smith (n 48) 1387; Benzer yönde, Levent Emre Özgüç, 'Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu' (2019) 77(2) *İstanbul Hukuk Mecmuası* 999, 1012-1013; Hemşirelerin şiddetin önlenmesindeki rolü hakkında ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Hamide Dindaş, Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2008) 24 ff. <www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.

grupları mensuplarının, bu Sözleşme kapsamında yer alan ciddi bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğine dair makul nedenleri olması halinde bildirimde bulunabilmelerine imkan tanınmasına yöneliktir. Söz konusu hüküm uyarınca, taraf devletlere, iç hukukun belirli meslek sahiplerine getirdiği sır saklama ilkelerinin, böyle bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğini ve müteakip ciddi şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğini, yetkili kurum veya makamlara uygun koşullar altında bildirilmesinin önünde engel teşkil etmemesini temin etmek üzere gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü getirilmiştir⁵⁵. Dolayısıyla Türk hukukunda, doktorlar, diğer sağlık çalışanları ve benzeri meslek gruplarının, mesleklerinin icrası sırasında öğrenilen şiddet vakalarının bildirimine ilişkin olarak, sır saklama yükümlülüklerinin sınırları ve istisnalarına dair ayrıntılı hukuki düzenlemelerin yapılması uygun olur⁵⁶.

II. Hakim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

6284 sayılı Kanun'da hakim tarafından verilebileceği düzenlenen koruyucu tedbirler, sırasıyla; mağdurun işyerinin değiştirilmesi, mağdurun evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi konulması ve mağdurun kimlik ve ilgili bilgi ve belgelerinin değiştirilmesidir.

Bu konularda tedbire karar vermeye hakim yetkili kılınması olağandır. Zira tedbirlerin içerikleri dikkate alındığında, bunlar ancak bir hakim kararı ile verilmesi gereken etki ve önemdedir. Koruyucu tedbirlerin doğası gereği bu tedbirler doğrudan mağdur üzerinde etki etmekte ve şiddet uygulayanın kişi varlığı hakları ile doğrudan bir etki içerisinde bulunmamaktadır. Kanun'un 4. maddesi ile ancak hakim tarafından verilebileceği düzenlenen tedbir türlerinde amaç, şiddet mağdurunun ihtiyacı olan bir kısım ek hukuki korumanın sağlanmasıdır. Bunlar, Kanun'un 3. maddesi ile mülki amir tarafından verileceği öngörülen koruma tedbirlerinden, içerik itibarıyla farklılaşmaktadır. Yalnız unutulmamalıdır ki, tersi mümkün olmamakla birlikte, hakim, mülki amir tarafından verilebilecek tedbirlere karar vermeye de yetkilidir.

A. Mağdurun İşyerinin Değiştirilmesi

Mağdurun işyerinin değiştirilmesine ilişkin tedbire, Kanun'un 4/a maddesinde yer verilmiştir. Kanun'da ayrıca, bu tedbir kararının, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirileceği düzenlenmiştir (m 10/7). Şiddet mağdurunun korunmasına hizmet edecek tedbirlerden biri de şüphesiz işyerinin değiştirilmesidir. Böylelikle, şiddet uygulayanın, mağdura erişiminin engellenmesine bir adım daha yaklaşılır.

55 İstanbul Sözleşmesi'nin ilgili hükmünden kaynaklanan yükümlülüğe değinmeksizin ve meseleyi kadına karşı şiddet olgusu bakımından değerlendirmeksizin, TCK madde 280'in sağlık mensuplarının sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranışlarını hukuka uygun hale getirdiği ve bu bakımdan hastanın özel hayatının gizliliğini korumak amacıyla bir istisnaya yer verilmemiş olmasını eleştiren görüş için bkz. Özgüç (n 54) 1025-1026. Bu konuda karşılaştırmalı hukuktaki görüşler ve ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Erbaş (n 53) 60-74, 157-162.

56 Bu yönde bkz. Demirkır Ünlü (n 10) 90.

Her ne kadar bu tedbire, şiddet uygulayan ile mağdurun aynı işyerinde çalışmaları halinde başvurulabileceği ileri sürülmüş ise de⁵⁷, düzenlemenin amacı, şiddet uygulayan ile mağdurun olası etkileşiminin, temasının tamamen kesilmeye çalışılması olduğundan, aynı işyerinde çalışma şartı aranmamalıdır. İhtiyaç görülen her durumda bu yönde karar verilebilmelidir.

Yönetmeliğin, “İşyerinin değiştirilmesi” kenar başlıklı 13. maddesi şu şekildedir:

“(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabii olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir”.

Düzenleme ile, şiddet mağduru kadının kendi talebi veya onayı ile işyerinin değiştirilmesine karar verilebileceği öngörülmekte, böylece korumanın kapsamının genişletilmesi amaçlanmaktadır. Burada, kişi kendi rızası ile de olsa işyerini değiştirmekte hatta duruma göre bulunduğu il dışında yeni bir işe girmektedir. İşyeri değişikliği ile şiddet uygulama tehlikesi bulunan failin mağdura erişiminin engellenmesi amaçlanır. Bu tedbirin amacının mağdurun korunması olduğu açıktır⁵⁸. Yine de mağdurun bu ve benzeri koruyucu tedbirler aracılığı ile adeta köşe bucak kaçırılarak korunmaya çalışılması yeterli ve kabul edilebilir değildir. Duruma göre önleyici tedbirlere daha kapsamlı olarak karar verilmesi, bunların etkin şekilde uygulanmasının sağlanması ve esasen şiddet uygulayanların tedavi ettirilmesi, şiddetle mücadelede temel hedeflerin başında gelmelidir⁵⁹.

Söz konusu maddede kararın, “korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak” yerine getirilmesi gerektiği düzenlenmiştir (Yön m 13/2). Bu hükmün amacı çerçevesinde, koruma tedbirinin süresinin sonunda ve/veya tedbirin uygulanmasına devam edilmesine ihtiyaç kalmadığı hallerde, hakkında tedbir kararı

57 Öztürk (n 48) 12; Yazar, bu görüşü ile bağlantılı olarak, gereken hallerde, şiddet uygulayanın da işyerinin değiştirilmesine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmektedir (*ibid* 12); Ancak belirttiğimiz üzere, düzenlemenin amacı bu olmadığı için, böylesi bir uygulamanın faydalı olacağı kanaatinde değiliz.

58 Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruya konu olan bir olayda (Anayasa Mahkemesi, 2016/14613, 17.07.2019, RG 10.09.2019/30884, K.Ş. başvurusu), şiddete maruz kalan kadının koruyucu tedbirler kapsamında işyeri değişikliği talebinin reddi nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak başvuruda bulunulmuştur. Somut olayda, Aile Mahkemesi tarafından başvurucunun işyeri değişikliğine dair tedbir talebi, bu talebin idari mahiyette olması nedeniyle reddedilmiş ve bu karara yapılan itirazın da reddi üzerine bireysel başvuruda bulunulmuştur. Mahkeme, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabulüne, Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine karar vererek başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Aile Mahkemesi'nin işyeri değişikliği talebini, bu talebin idari mahiyette olması sebebiyle reddetmiş olması, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir türleri konusunda özellikle Aile Mahkemesi hakimlerinin eğitilmesi ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır.

59 Bkz. İstanbul Sözleşmesi madde 16.

verilen kişinin hak mahrumiyetine uğratılmaması gerekir. Dolayısıyla kadının işine iade hakkı saklı olmalı ve işveren iade talebini reddedememelidir. Benzer şekilde, yeni işyerinde, önceki işyerinde edinilmiş hakların devamı da sağlanmalıdır. Örneğin, kıdem tazminatı ve yıllık izin gibi konularda, korunan kişinin mağdur edilmemesi gerekir. Mevcut hali ile bu gibi konularda tüm iş kollarını kapsama alan genel bir kurala yer verilmediğinden⁶⁰, bu yönde gerekli yasal düzenlemelere yer verilmesi uygun olacaktır.

B. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

Kanun'un 4/1/b maddesi uyarınca, "*Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi*" de hakim tarafından verilebilecek tedbirler arasındadır.

Yönetmeliğin, "*Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi*" kenar başlıklı 14. maddesi uyarınca:

"(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir.

(2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir".

Görüldüğü üzere, hakkında tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kadının talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yapılır ve artık mağdur için müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenmiş olur. Esasen burada öngörülen tedbir, madde 8/6/c1 hükmü uyarınca gizlilik kararı verilmesi üzerine, mağdura yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edileceğine dair madde 8/6/c2 düzenlemesinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilebilir.

Kanun'da böylesi bir koruyucu tedbire yer verilmesinin amacının, yerleşim yerinin gerekliliği ilkesi ile paralel olarak, aile konutunu terk eden şiddet mağdurunun bu konudaki

60 19.04.1983 tarihli "Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik" (RG 25.6.1983/18088)'in "*Can güvenliği mazeretine bağlı yer değişikliği*" kenar başlıklı 14/A maddesi şöyledir:

"Memurun can güvenliği mazeretine dayanarak yer değiştirme talebinde bulunabilmesi için; kendisinin, eşinin veya bakmakla yükümlü olduğu çocuklarından birinin bulunduğu yerde kalmasının can güvenliğini tehdit altında bırakacağını adli veya mülki idare makamlarından alınacak belgeyle belgelendirmesi gerekir. Can güvenliği mazeretine dayalı olarak yapılacak yer değişikliğinde memur; aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir.

8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hakkında adli makamlarca işyerinin değiştirilmesine ilişkin koruyucu tedbir kararı alınan memur, aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir".

Görülmektedir ki, söz konusu Yönetmelik hükmü ile (m 14/A/1), yalnızca 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca mahkeme tarafından verilen bir tedbir kararının bulunması halinde değil, can güvenliğinin tehdit altında bulunduğu dair durumun mülki idare makamlarından alınacak belgeyle belgelendirilmesi halinde de işyeri değişikliği taleplerinin kabul edilmesine imkan tanınmıştır. Aynı Yönetmeliğin 12. maddesi ile, zorunlu çalışma süreleri tamamlanmadan da yer değiştirme suretiyle atanmanın gerçekleştirilebileceği (m 12/1), ayrıca can güvenliğine bağlı yapılacak yer değiştirme suretiyle atamaların atanma dönemlerine bağlı olmadığı da düzenlenmiştir (m 12/son). Ek olarak, can güvenliği tehlikesi sebebiyle yapılacak atamalarda, sağlık ve aile birliği mazeretine bağlı olarak yapılacak yer değiştirmelerden farklı olarak memur, mazeretinin devam ettiğini her yıl Ocak ayında belgelendirmek ve memurun mazeretinin sona ermesi durumunda, zorunlu hizmet süresinin eksik kalan kısmını tamamlamak zorunluluğundan muaf tutulmuştur (m 12/2, 3).

yerleşim yeri ihtiyacının karşılanması olduğu söylenebilir. Böylelikle tebligatların kişinin itibari yerleşim yerine (TMK m 20) yapılmaya devamı engellenebilecektir. Bu bakımdan tedbirin, pratik ihtiyaçları karşılamak amacı taşıdığı görülür.

Ancak dikkat edilmelidir ki, burada öngörülen tedbir, evli kişilere müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesine dairdir. Dolayısıyla bu yönde bir tedbir kararının verilmesinin asıl amacının, eşlerin TMK madde 185/3 çerçevesinde birlikte yaşamak yükümlülüğü bakımından bir takım sorunların aşılması olduğu söylenebilir. Hakim kararı ile ayrı yerleşim yeri belirlenmesi üzerine, şiddet mağduru eşin, birlikte yaşamak yükümlülüğü hakim kararı ile kaldırılmış olacaktır. Bu halde de, özellikle TMK madde 164 çerçevesinde terk sebebiyle boşanma talebinin gündeme gelmesi engellenebilecek ayrıca boşanma davasında ayrı yaşamının haklı sebebe dayandığının ispatında kolaylık sağlanacaktır⁶¹.

C. Aile Konutu Şerhi

Kanun'un 4/I/c maddesi ile hakimin, aile konutu şerhi konulması yönünde de koruyucu tedbire karar vermek imkanına yer verilmiştir. Buna göre hakim, hukukumuzda aile konutu şerhi konulmasına ilişkin mevcut düzenleme olan TMK madde 194 ile öngörülen şartların varlığı halinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına karar verebilecektir.

Görüldüğü üzere, 6284 sayılı Kanun kapsamında hakim tarafından aile konutu şerhi konulmasına dair verilecek tedbir kararının da ancak TMK ile öngörülen şartların varlığı ile ve korunan kişinin talebi üzerine verilmesi mümkündür. Dolayısıyla, burada TMK madde 194 ile öngörülen imkanın tekrar edilmesinin amacının, hakime lüzum görmesi halinde ilgilinin talebi olmaksızın re'sen bu şerhin konulmasına karar vermek yetkisinin tanınması olduğu ileri sürülemez. Yine de, söz konusu düzenlemenin, TMK madde 194'ün işlevsiz bir tekrarıdır ibaret olduğu düşünülmemelidir.

Yönetmeliğin, “*Aile konutu şerhi*” kenar başlıklı 15. maddesi incelendiğinde konuya dair farklı bir değerlendirme yapmak imkanı doğar. Söz konusu hüküm uyarınca:

“(1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir.

(2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir”.

Görüldüğü üzere hakim, kararı, ivedilikle yerine getirilmek üzere tapu sicil müdürlüğüne gönderecektir. Bu durumda artık tapuya ayrı bir başvuruya gerek kalmadan, mahkeme kararına istinaden şerhin konulması gerekir. Dolayısıyla, maddenin amacının, ayrı bir başvuruya gerek olmadan bu şerhin biran evvel konulmasının sağlanması olduğu söylenebilir.

61 Bu tespitler için bkz. Karakaya (n 26) 37-38.

Normalde, TMK madde 194 uyarınca aile konutu şerhinin konulabilmesi için, belirli belgeler ile tapuya başvurulması gerekirken, burada ayrı bir başvuruya gerek olmaması, korunan kişi için önemli bir ihtiyacı karşılayabilir. Zira şiddet mağduru, bu belgeleri (nüfus kayıt örneği, konutun aile konutu teşkil ettiğine dair yetkili makam yazısı gibi) yanında bulundurmadan kaçmak durumunda kalmış ve gereken evrakı hazır edemiyor olabilir⁶². Ayrıca bu kişi, şiddete maruz kalma tehlikesi sebebiyle tapu müdürlüğüne gitmekten dahi imtina ediyor olabilir. Bu gibi durumlarda, başvuru gerekmeden hakim kararının yerine getirilmek üzere tapu sicil müdürlüğüne gönderilecek olması muhtemel koruma ihtiyacını karşılayabilecektir.

Düzenleme uyarınca, bu tedbire karar verilebilmesi için, TMK madde 194 ile öngörülen şartların da bulunması gerekir. Dolayısıyla hakimın şartların varlığına dair değerlendirme yapabilmesi için bir kısım belgelerin sunulmasına ihtiyaç bulunur. İstisnaen aile konutu şerhi konulmasına dair tedbir açısından, gerekli şartların değerlendirilebilmesi için taleple birlikte belgelerin dosyaya sunulmadığı hallerde ihtiyaç halinde delil tespiti veya duruşma yapılmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir⁶³. Bu ihtimalde hakimın, somut olayda diğer tedbirlere yine delil veya belge aramaksızın gecikmeksizin karar vermeye özen göstermesi, yalnızca aile konutu şerhi açısından yargılamaya devam etmesi gerekir⁶⁴.

D. Kimlik ve İlgili Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi

Kanun ile öngörülen en önemli koruma tedbirlerinden biri de, madde 4/ç hükmü ile öngörülmekte olan, mağdurun kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi imkanıdır. Bu tedbire ancak, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşıldığında karar verilebilir (m 4/ç). Ayrıca tedbire karar verilebilmesi için ilgilinin aydınlatılmış rızası da şarttır (m 4/ç). Tedbirin uygulanması, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilecektir (m 4/ç).

Tedbirin uygulanma esasları genel hatları ile Yönetmeliğin 16. maddesinin ikinci ve son fıkrasında belirlenmiştir. Buna göre; “*Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir* (Yön m 16/2). “*Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir*” (Yön m 16/son).

Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik tedbir, ancak hakkında bu tedbire karar verilecek kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu

62 Çoğu zaman kadınların evden kaçarken herhangi bir kaçış planlarının olmadığı ve yanlarına yalnızca çocuklarını ve cep telefonlarını aldıkları, zaten birçok kadının kocaları tarafından nüfus cüzdanlarına da el konulduğu yönünde bkz. Sallan Gül (n 27) 162.

63 Karakaya (n 26) 58.

64 *Ibid*, 58.

tehlikenin, diğer tedbirler aracılığı ile önlenmesinin yeterli olmayacağı hallerde uygulanabilir. Dolayısıyla bu tedbire son çare olarak başvurulabilecektir. Tedbire, ancak bu şartlar bulunduğu hallerde karar verilebilecek olması, uygulamasının sınırlı tutulması gerektiği şeklinde anlaşılmalıdır. Somut olayın özelliklerinden hayati tehlikenin diğer tedbirler aracılığı ile bertaraf edilemeyeceğinin düşünüldüğü her durumda hakimin, korunan kişinin rızası da bulunmak şartıyla, bu tedbire hükmetmesi gerekir. Örneğin, hayati tehlikenin bulunması halinde mülki amir veya hakim tarafından ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilebilecek olan geçici koruma altına alınma tedbirinin (m 3/1/ç) de yetersiz olacağına ulaşıldığı hallerde bu tedbire başvurulabilecektir. Toplumda ağır şiddet vakalarının sayısı artmakta olduğundan, uygulamada bu tedbire etkin surette başvurulması büyük önem arz eder.

1. Hayati Tehlikenin Varlığına Dair Değerlendirme

İstanbul Sözleşmesi'nin "*Risk değerlendirme ve risk yönetimi*" kenar başlıklı 51. maddesi ile, taraf devletlere, riski yönetmek ve gerekli olması halinde koordineli destek ve güvenlik sağlamak yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde taraf devletler, tüm ilgili yetkililerce hayati tehlike riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanma riskinin değerlendirilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacaktır (Söz m 51/1). Belirtmek gerekir ki, 6284 sayılı Kanun'da hayati tehlikenin varlığına dair değerlendirme kriterlerine ve Sözleşme'nin 51. maddesinde öngörülen yapılmaya dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş yalnızca Yönetmelik ile bir takım genel tanımlar yapılmıştır. Bu durum, yetkili mercileri risk değerlendirmesinde keyfiliğe ve belirsizliğe iter⁶⁵. Esasen her durumda yetkili mercilerin risk değerlendirmesinde Sözleşme'nin 51. maddesinin öngördüğü genel ilkeler ışığında hareket etmesi gerekir (An. m 90).

Bu konuda Sözleşme Şerhi'nde yer verilen açıklamalar yol gösterici olmalıdır. Düzenleme ile, hayati riski bulunan mağdurların korunması için kurumlar arası etkin bir profesyoneller ağına kurulması amaçlanmıştır. Bu amaçla taraf devletler, risk değerlendirmesini, mağdura güvenlik ve gerekirse destek sağlanabilmesi için bir güvenlik planı oluşturarak koordineli şekilde gerçekleştirecektir⁶⁶.

Mağdurun karşı karşıya kaldığı güvenlik riskine dair değerlendirmenin her somut olayda yalnızca polis tarafından değil ilgili tüm yetkililer tarafından yerine getirilmesi gerekir⁶⁷. Risk değerlendirmesi ve yönetiminde, şiddetin tekrarlanma ihtimali ve

65 Feridun Yenisey, 'Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik 'Şiddet Riskinin' Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku' (2012) 8(97-98) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye'de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu) 10,11-12; Ebru Ceylan, 'Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Düzenlemeler' (2013) 109 TBB Dergisi 13, 51; Bölükbaşı (n 38) 40; Yağcıoğlu, (n 30) 950.

66 Şerh (n 11) Art 51 N 261.

67 Şerh (n 11) Art 51 N 260.

özellikle hayati tehlikenin bulunup bulunmadığı değerlendirilmeli ayrıca durumun ciddiyeti yeterli düzeyde dikkate alınmalıdır⁶⁸.

Bununla sınırlı olmamakla birlikte kadınların özellikle ayrılık ve boşanma aşamasında veya boşanma sonrasında mevcut veya eski eşlerinin şiddetine maruz kaldıkları ve hayati tehlike altında buldukları bilinen bir gerçektir. Hayati tehlikenin varlığını kabul edebilmek için, muhakkak ağır bir şiddet vakasının gerçekleşmiş olup da bunun tekrarlanmasının muhtemel olması gerekmez. Henüz herhangi bir şiddet olayı yaşanmamış olsa dahi, somut olayda failin hayati tehlike yaratacak surette şiddete başvurabileceğinin öngörülmesi de bu anlamda gereken tedbirlerin uygulanabilmesi için yeterlidir⁶⁹.

Taraf devletlere, soruşturmanın ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasının her aşamasında, risk değerlendirmesi yapılırken, failin, ateşli silahlara sahip olmasının ve bu silahlara erişiminin bulunmasının da dikkate alınmasına imkan verecek gerekli hukuki ve diğer tedbirleri temin etmek yükümlülüğü de getirilmiştir (Söz m 51/2). Bu bakımdan, Sözleşme ile öngörülen risk değerlendirmesine dair süreç işletilirken, aynı zamanda hakim tarafından silahların teslim edilmesine dair önleyici tedbirlere (m 5/g, ğ)⁷⁰ de karar verilmesi gerekir. Ayrıca, konumuz bakımından, hayati tehlikeye ilişkin değerlendirmede bulunarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair tedbire karar verirken hakimin beraberinde, somut olayda failin böylesi bir ateşli silah bulundurma veya erişim durumu söz konusu ise muhakkak Kanun'un m 5/g, ğ düzenlemeleri uyarınca önleyici tedbire de karar vermesi lazımdır.

Diğer yandan, Sözleşme Şerhi'nde, silah bulundurmanın yaygın olduğu ülkelerde failerin ateşli silahlara erişiminin daha muhtemel olduğu da vurgulanmış ve Sözleşme'nin 51. maddesi ile, hayati tehlikenin varlığına dair risk değerlendirmesinde, taraf devletlerin mağdurun güvenliğini temin etmek yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından somut olayda failin yalnızca yasal olarak değil yasadışı ateşli silahlara sahip olup olmadığını veya bunlara erişim imkanının bulunup bulunmadığını da dikkate alması gerektiği düzenlenmiştir⁷¹. Bu sebeple, hayati tehlikenin varlığına dair risk değerlendirmesinde ve bağlantılı olarak hayati tehlikenin bulunması şartı ile verilebilecek olan koruyucu tedbirlere karar verilmesi aşamasında, ülkemizde silah

68 Şerh (n 11) Art 51 N 260.

69 Korunan kişinin hayatına yönelik tehditte bulunulması halinde de bu tedbire karar verilebileceği ve ispat bakımından koruyucu tedbirlere karar verilirken delil veya belge aranmayacağına ilişkin kuralın uygulanacağı yönünde, Bölükbaşı (n 38) 133; İspat yükü açısından bu genel tespite katılmak kaçınılmazdır. Hakimin bu yönde bir tehdit bulunması halinde de bu tedbire karar vermesi mümkündür, yeter ki somut olayın özellikleri çerçevesinde, böylesi bir tehdidin hayati tehlike teşkil edecek mahiyette olduğuna kanaat getirebilsin. Zira bu tedbire karar verilebilmesi için hayati tehlikenin bulunması şarttır.

70 "Madde 5:

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi".

Düzenlemede yalnızca silahların tesliminden bahsedilmekte ise de, Sözleşme Şerhi'nde, bu yönde yapılacak iç hukuk düzenlemelerinde silahların "derhal" tesliminin gerçekleştirilmesine vurgu yapılmaktadır. (Şerh (n 11) Art 51 N 263).

71 Şerh (n 11) Art 51 N 263.

kullanımının yaygın olduğu ve yasal olmayan yollarla silahlara erişimin kolay olduğu gerçeği dikkatten kaçırılmamalıdır.

Belirtmek gerekir ki, hayati tehlikenin bulunması olgusu, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine ilişkin tedbire karar verilebilmesi için ön şarttır. Yani hayati tehlikenin bulunduğu her durumda bu tedbire hükmedilmesi gerekmez. Ancak, hayati tehlikenin bulunduğu her durumda silahların derhal teslimine dair önleyici tedbire karar verilmesi gerekir⁷².

2. Tedbirin Uygulanma Esasları

Bu koruma tedbirinin kapsamına giren işlemler, Tanık Koruma Kanunu madde 5/6/d uyarınca şu şekilde sayılmıştır:

“d) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi:

1) Adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

2) Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

3) Taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması.”

Tanık Koruma Kanunu'nda, söz konusu karar alınıncaya kadar, geçici olarak fiziki koruma sağlanmasına dair tedbirin, kolluk amirinin yazılı emriyle ve tanığın istemde bulunması koşuluyla alınabileceği, bu tedbirin geciktirilmeksizin Cumhuriyet savcısının bilgisine sunulacağı düzenlenmiştir (TKK m 6/2). Buna göre gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, tanığın korunması amacıyla, geçici olarak fiziki koruma imkanından yararlanmasına imkan tanınmıştır.

Benzer şekilde, 6284 sayılı Kanun kapsamında hakim tarafından kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine dair tedbire karar verilmesi durumunda da, kadın, bu karar yerine getirilene kadar fiziki koruma sağlanması imkanından yararlandırılmalıdır. Her ne kadar geçici koruma altına alınmaya dair tedbir (m 3/1/ç), 6284 sayılı Kanun ile mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbirler arasında sayılmış olsa da, bu tedbire hakim tarafından da hükmedilebilir. Zira daha önce de değinildiği üzere, hakim, olayın özelliğine göre mülki amir tarafından verilebilecek tedbirlere de karar vermek yetkisine sahiptir (Yön m 12/1).

Düzenlemede, geçici koruma tedbirinin, *“Cumhuriyet savcısından karar alınıncaya kadar”* uygulanacağı ifade edilmiş ise de (TKK m 6/2), konumuz bakımından fiziki koruma tedbiri, kimlik bilgilerinin değiştirilmesi kararının verilmesine kadar değil,

⁷² Hatta, bulunmasına veya taşınmasına kanunen izin verilen silahların m 5/g, ğ düzenlemeleri uyarınca derhal teslimine dair önleyici tedbire her durumda karar verilmeli, bu bakımdan hayati tehlike bulunması şartının varlığı özel olarak araştırılmamalıdır.

belgelerin değiştirilmesi anına kadar geçerli olacak şekilde verilmelidir. Zira amaçlanan koruma, yeni kimlik bilgileri temin edilmesinden sonra gerçekleşir ve geçici koruma ihtiyacı da gerçek anlamda ancak bu andan itibaren sona ermiş olur.

Her ne kadar, madde 4/ç ile öngörülen koruyucu tedbirin, Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirileceği öngörülmekte ise de Tanık Koruma Kanunu’na yapılan atıf yalnızca tedbirin uygulanmasına ilişkindir. Bu bakımdan örneğin, Tanık Koruma Kanunu ile öngörülen tanık koruma tedbirinin süresine, değiştirilmesine veya kaldırılmasına dair kuralların burada uygulanması düşünülemez. Madde 4/ç hükmünün bu Kanun’a yaptığı atıf yalnızca tedbirin yerine getirilmesi aşaması bakımından usulü bir yönlendirme olarak değerlendirilmelidir. Madde 4/ç ile öngörülen tedbire dair bunun haricindeki meselelere, 6284 sayılı Kanun’un kendine özgü düzenlemeleri uygulanmalıdır. Dolayısıyla, hakimin koruyucu tedbirin süresine karar vermesi gerekcek ise de, tedbirin süresinin belirlenmesinde Tanık Koruma Kanunu madde 8 hükmü uygulanmaz. Bu bakımdan, şiddet mağdurunun, en geç birer yıl aralıklarla bu tedbirin süresine, şeklinin değiştirilmesine, kaldırılmasına veya aynen devam etmesine dair değerlendirmeye maruz bırakılmaması gerekir.

Benzer şekilde, tedbire ilk defa karar veriliyor olması halinde, tedbirin süresinin en fazla altı ay olarak belirlenebileceğine ilişkin 6284 sayılı Kanun madde 8/2/c1 hükmünün de bu tedbir bakımından uygulanmaması gerekir. Zira altı aylık süre sınırının kimlik ve diğer ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbirinde olduğu gibi bazı koruyucu tedbirler bakımından hiçbir menfaate hizmet etmediği, hatta bazı koruyucu tedbirler bakımından sürenin kısalığı sebebiyle mağduru altı ayda bir mahkemeye başvurmak zorunluluğu ile karşı karşıya bırakmanın olumsuzluklara yok açabilecek nitelikte olduğu aşıkardır. Süreye ilişkin bu hükmün kapsamı, fail hakkında verilen önleyici tedbirler bakımından anlaşılmalıdır. Burada önemli olan, hayati tehlike altındaki şiddet mağdurunun mümkün olan en kapsamlı şekilde korunmasının sağlanmasıdır.

Ek olarak, Tanık Koruma Kanunu’nun “*Tanık Koruma Kararlarının Uygulanması*” başlıklı dördüncü bölümünde, “*Koruma kararının alınmasında Cumhuriyet başsavcılıkları ile mahkemelerce uygulanacak usuller*”(TKK m 10⁷³),

73 “MADDE 10 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre kararlar, gizlilik esaslarına uygun olarak verilir. (2) Tedbir kararının kapsam ve niteliğine göre, tanığın beyanı farklı bir isim altında tutanağa kaydedilir ve sonraki işlemlerin bu isimle yürütülmesi sağlanır. Tutanak, ilgili Cumhuriyet savcısı veya hâkim ile görevli zabıt kâtipince imzalanır. Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye bu Kanunda belirtilen kararlar, ayrı bir karar numarası verilerek suretiyle yerine getirilir. Tanığın gerçek kimlik ve adres bilgileri ile koruma kararı ayrı bir kartonda muhafaza edilir. (3) Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya hâkim tarafından bu Kanunda belirtilen işlemlerle ilgili olarak bir zabıt kâtipi görevlendirilir. Tanık koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin karar ve diğer belgeler, soruşturma evresinde Cumhuriyet başsavcılığınca, kovuşturma evresinde mahkemeye bu kararlara mahsus yerlerde gizlilik esaslarına uygun olarak saklanır. Cumhuriyet başsavcılığınca veya mahkemeye tanık koruma tedbirinin uygulanmasına ilişkin verilen karar ve diğer belgeler, soruşturma veya kovuşturma konusu suç dışında başka bir makam veya mercie gönderilemez. (4) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tedbire ilişkin kararlar, gereğinin yerine getirilmesi amacıyla Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla, yargı çevresi içerisinde bulunan kolluk makamlarına gönderilir ve gecikmeksizin yerine getirilir. (5) Bu madde hükümlerine göre, alınan tanık koruma tedbiri kararlarının saklanmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir”.

“Tanık koruma birimleri ve kolluk makamlarınca yapılacak işlemler” (TKK m 11⁷⁴) ve “Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve yapılacak işlemler” (TKK m 12⁷⁵) hakkında uygulama esasları yer alır. Burada yer alan hükümlerin de 6284 sayılı Kanun’un amacı çerçevesinde uygulanması gerekir.

3. İvedilik Esası ve Kurumlar Arası İşbirliği Yükümlülüğü

Hayati tehlike altında bulunduğu için, kendisi açısından da büyük değişikliklere meydan verecek olan böylesi bir tedbire rıza gösteren kişinin, kimlik ve diğer bilgilerinin değiştirilmediği her gün söz konusu hayati risk varlığını devam ettirecektir. Bu sebeple bu tedbir kararının, mümkün olan en hızlı şekilde ve olası bütün bürokratik engellerden arınmış olarak uygulamaya konulması, en az bu tedbire karar verilmesi kadar önemlidir. Bu bakımdan bireysel başvuruya⁷⁶ konu olmuş bir olayda, Anayasa Mahkemesi, başvurucu ve küçük oğlunun kimlik bilgilerinin değiştirilmesinin bir yıla yakın sürdüğünü, gecikmenin bu süreçteki idari aksaklıklardan meydana geldiğini ve makul olmadığını belirterek, maddi ve manevi varlığın korunması hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir⁷⁷.

Bu gibi tedbirlerin ivedilikle yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon büyük önem arz eder. Tedbirlere karar verilmesi kadar onların gecikmeksizin uygulanması da

74 “MADDE 11 – (1) Bu Kanun kapsamında alınacak tanık koruma tedbirlerini uygulamak üzere, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünce tanık koruma birimleri kurulur. Bu birimlerde yeterli kadar hukukçu, idari ve teknik uzman personel bulundurulur.

(2) Tanık koruma biriminde çalışan personel için, tanık koruma birimi tarafından verilen bilgilere göre geçici kimlik düzenlenebilir veya bunu sürdürebilmesi için belge verilebilir. Bu belgeler, tanığın korunması ile gözetilen kamu yararı veya somut diğer olgular da dikkate alınarak, soruşturma konusıyla orantılı ve amaca uygun olarak kullanılabilir.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre, kolluk makamlarınca alınacak tedbirler ile yapılacak işlemlerin ve tanık koruma birimlerinin çalışma esas ve usulleri yönetmelikle gösterilir”.

75 “MADDE 12 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda, işbirliği ve yardımda bulunmakla yükümlüdür. (2) Bu Kanun kapsamında alınan tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin yerine getirilir”.

76 Anayasa Mahkemesi’nin kadma yönelik şiddete ilişkin kararları hakkında bkz. Dündar Sezer (n 7) 257 ff.

77 Anayasa Mahkemesi, 2014/546, 19.12.2017, RG 28.02.2018/30346, A.Z.Ö başvurusu.

Başvurucunun boşanma davası açmadan önce ve dava sürecinde kendisine şiddet uygulayan eşinden korunması amacıyla birçok kez adresi ve işyeri değiştirilmiş, ikamet bilgileri gizli tutulmuştur. Başvurucu, boşanma kararının kesinleşmesi tarihinden sonra mevcut adresinin de eski eşi tarafından tespit edildiğini belirterek yeniden adres değişikliği talep ettiğini ancak talebinin reddedildiğini beyan etmiştir.

Başvurucunun 06.07.2012 tarihinde kendisi ve küçük oğlu hakkında kimlik bilgilerinin değiştirilmesi tedbiri uygulanması talebinin reddine yapılan itiraz üzerine, 05.09.2012 tarihinde, anılan önleyici tedbir kararlarına başvurucunun ve oğlunun kimlik bilgilerinin ve diğer ilgili belgelerinin değiştirilmesi tedbirinin eklenmesine karar verilmiştir. Başvurucu ve oğlunun yeni kimlik belgeleri 25.07.2013 tarihinde teslim edilmiştir.

Başvurucu özelle, bu taleplerin reddi üzerine yaşadığı korku sebebiyle işten ayrıldığını, çalışmadığı için yaşadıkları maddi sıkıntı sebebiyle ve şiddet korkusu ile eve kapanarak yaşadığı için hem kendisinin hem çocuklarının psikolojisinin bozulduğunu, beyin felci hastası olan 1992 doğumlu büyük oğlu F.B.K.nin bu süreçte depresyona girdiğini ve girdiği depresyon sonucu intihar ettiğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur.

Kararda şu ifadelerle yer verilmiştir:

“Başvurucu ve oğlunun kimlik bilgilerinin değiştirilmesi yönünde verilen kararın, karar tarihinden yaklaşık on ay sonra uygulandığı anlaşılmaktadır. Anılan gecikme, karar tarihinde henüz Yönetmelik’in yürürlüğe girmemiş olması ile adli ve idari makamlar arasındaki koordinasyon ve organizasyon eksikliğinden kaynaklanmaktadır (N. 81)”, (bkz. N 31-33).

“6284 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca, anılan Kanun kapsamında verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında sıralı bir usul izlenmesi esastır (bkz. N 43). Bu durumda, ilgili Kanun kapsamında alınması gereken tedbirlerle ilişkin yetkili mercilerce karar alınmasının yanı sıra bu kararların makul bir süre içinde yerine getirilmesi de ayrıca önem taşımaktadır. Somut olayda, yetkili mercilerce alınan tedbir kararlarının yerine getirilmesinde meydana gelen sırasıyla on aylık ve dokuz aylık gecikmenin adli ve idari süreçlerdeki aksaklıklardan meydana geldiği ve bu gecikmenin makul olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (N 83).

“Sonuç olarak, başvuru ve çocuklarının maddi ve manevi bütünlüklerinin korunması ile geçimlerinin sağlanması noktasında kamu makamları tarafından alınan tedbirlerin gerekli hız ve özende gerçekleştirilmediği, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır (N 84)”.

Kanun'un amacını gerçekleştirmek için şarttır. Kanun'un “Kurumlararası koordinasyon ve eğitim” kenar başlıklı 16. maddesi uyarınca, Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyonun Bakanlık tarafından gerçekleştirileceği öngörülmüştür (m 16/1). Yönetmelik ile ayrıca, sivil toplum kuruluşları ile koordinasyonun da Bakanlık tarafından gerçekleştirileceği belirtilmektedir (Yön m 40/1). Bu bakımdan kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin, 6284 sayılı Kanun'un uygulanması ile ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği yapmak ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmek yükümlülüğü bulunur (m 16/2/c1). Ayrıca Kanun'da öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personelinin Bakanlık görevlilerine yardımcı olmaları gerektiği de öngörülmektedir (m 16/4).

Benzer bir düzenlemeye yer veren Tanık Koruma Kanunu'nun “Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve yapılacak işlemler” kenar başlıklı 12. maddesi uyarınca;

- “(1) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda, işbirliği ve yardımda bulunmakla yükümlüdür.
(2) Bu Kanun kapsamında alınan tedbir kararları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin yerine getirilir”.

Aynı düzenlemeye, “Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” madde 21 hükmünde de yer verilmiştir. Düzenlemeler bu hali ile, İstanbul Sözleşmesi'nin taraf devletlere yüklediği “devlet çapında etkili, kapsamlı ve eşgüdümlü politikaların benimsenmesi ve uygulanması için gerekli yasal ve diğer tedbirlerin” alınmasına dair yükümlülüğe de uygundur (Söz m 7/1).

İşbirliği ve yardımda bulunmak yükümlülüğü, hayati tehlike altında olan kişinin korunması için alınan bu tedbirin ivedilikle gerçekleştirilmesinde büyük önem arz eder. Bu tedbirin uygulanmasında yaşanabilecek yavaşlıklar, aksaklıklar, ihmaller veya usulü belirsizlikler sebebiyle hayat kaybının meydana gelebileceği unutulmamalıdır. Dolayısıyla, bu tedbirin yerine getirilmesi sürecinde etkin olan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere çok önemli bir görev düşer. Bu bakımdan, devlet kurumları tarafından yönerge veya genelgeler aracılığı ile tedbirin uygulanmasında yetkili görevlilerin ivedilik esasına uygun davranma ve işbirliği yükümlülükleri konusunda özel olarak bilgilendirilmeleri, gerekirse hizmet içi eğitime tabi tutulmaları ve bu yönde açıkça yükümlü kılınmaları faydalı olacaktır⁷⁸.

78 “GREVIO, Türk yetkili makamlarına, aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadına yönelik her tür şiddet için risk değerlendirmesi ve risk yönetimi uygulamalarını aşağıdaki hususlar uyarınca geliştirmeyi ısrarla tavsiye eder:

a. Tekrarlanma ve şiddetin artması riskinin değerlendirilmesine olanak sağlanması için Şiddet raporlarının tüm kayıtlarının sistematik olarak tutulmasına devam ederken, kişisel verilerin korunması ilkelerine saygı gösterilmesini sağlanması; b. Özellikle yüksek riskli vakalarda, çok kurumlu bir müdahale biçimini içeren ve onu güçlendirmek için mağduru bu süreçte dahil eden bir risk değerlendirme sisteminin geliştirilmesi; c. Risk faktörlerini vaka bazında inceleyerek risklerin değerlendirilmesi ve yönetilmesi ve her bir mağdurun bireysel durumuna göre uyarlanmış tedbirleri benimseyerek güvenlik ve insan haklarına saygı gösterilmesinin amaçlanması; d. Risk değerlendirmesinde potansiyel mağdurlarla birlikte çalışan tüm yasal kurumları eğitmek için adım atma çabaları, risk yönetimi ve bu süreçlerin çok kurumlu çalışma tarafından desteklenmesi ihtiyacı; e. Risk yönetimini geliştirmek için çabaların sürdürülmesi” GREVIO (n 49) N 292.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Arıcı E, '6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulaması' in Akın Ünal, Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 15-26.
- Arslan Öncü G, 'Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Araçları' (Mücadele Araçları) (2012) 32(2) MHB 1-37.
- Arslan Öncü G, 'Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları' in Nur Centel (ed) *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 1 Ceza Hukuku* (2013) 39-63.
- Ayan S, *Evlilik Birliğinin Korunması* (Türkiye Barolar Birliği Yayınevi 2004).
- Aydoğan A, '6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "Şiddeti Önleme" Yükümlülüğü' (2018) 92(3) İBD 215-217.
- Ayhan T, 'Protecting the Woman or the Family? Contradiction Between the Law and Its Practice in Violence Against Woman Cases in Turkey' (2017) 5(1) Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi 137-162.
- Bakırcı K, 'İstanbul Sözleşmesi' (2015) 73(4) Ankara Barosu Dergisi 133-204.
- Berktaş F, 'Can There Be Any Excuse For Violence Against Women?' in Adem Sözüer (ed) *Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık 2. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali* (Adalet Yayınevi 2014) 663-669.
- Bölükbaşı Ö, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması* (Yetkin Yayınları 2015).
- Can H, 'Yorum ve Katkıları' in Akın Ünal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 81-82.
- Ceylan E, 'Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Düzenlemeler' (2013) 109 TBB Dergisi 13-54.
- Çağlar Gürgey F İ, 'Ev-İçi Şiddet Davalarında Yargıcın Tarafsızlığı' (2015) 4 Ankara Barosu Dergisi 55-75.
- Demirkır Ünlü M, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile-İçi Şiddet* (Legal Yayınları 2012).
- Dindaş H, *Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2008) <www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.
- Doğan İ, 'Yargı Kararlarında Kadın Haklarına Bakış' in Adem Sözüer (ed) *Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık 2. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali* (Adalet Yayınevi 2014) 109-118.

- Dündar Sezer T, *İnsan Hakları Hukuku Açısından Kadınlara Yönelik Şiddet* (Turhan Kitabevi 2019).
- Erbaş R, *Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü* (On İki Levha Yayıncılık 2015).
- Ercoskun Şenol H K, ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme’ (2019) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* (13) 423-459.
- Erdem M, ‘Aile İçi Şiddet ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’ (2007) 73 *TBB Dergisi* 46-77.
- Gençcan Ö U, ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı’ (2012) 8(97-98) *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi* (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu) 89-96.
- GREVIO Baseline Evaluation Report-Turkey, (15 October 2018) (GREVIO) <<https://rm.coe.int/eng-grevio-report-turquie/16808e5283>> Erişim Tarihi 28 Nisan 2020.
- İstanbul Sözleşmesi Şerhi, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Şerh) <<https://rmcoe.int/16800d383a>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.
- Kandemir F E, *Kadına Karşı Şiddet ve Ailenin Korunması Sorununun Türk Hukuk Mevzuatı ve Uluslararası Sözleşmelerdeki Yeri* (Seçkin Yayınları 2019).
- Karakaya R, *Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* (2nd edn, Adalet Yayınevi 2018).
- Koca M, ‘İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanunun Değerlendirilmesi’ in Akın Ünal and Arif Kalkan (eds) *Aile Hukukundaki Hak İhlallerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri Çalıştayı* (1st edn, Adalet Yayınevi 2019) 27-62.
- Kuyucu N, *AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet* (Seçkin Yayınları 2014).
- Nuhoglu A, ‘Kadına Yönelik Şiddet’ (2012) 8(97-98) *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi* (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu) 62-77.
- Özcan O, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Töre Saikiyle Kasten Öldürme Suçu’ in Nur Centel (ed) *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 1 Ceza Hukuku* (2013) 241-259.
- Özgüç L E, ‘Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu’ (2019) 77(2) *İstanbul Hukuk Mecmuası* 999-1040.
- Öztürk N, ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler’ (2017) 8(1) *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1-32.
- Postmus J L, Hoge G L, Breckenridge J, Sharp-Jeffs N and Donna Chung, ‘Economic Abuse as an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review’ (2018) 21 (2) *Trauma, Violence & Abuse* 261-283 <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1524838018764160>> Erişim Tarihi 16 Nisan 2020.
- Sallan Gül S, *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri, Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı?* (2nd edn, Bağlam Yayıncılık 2013).
- Smith A, ‘It’s My Decision, isn’t it?: A Research Note on Battered Women’s Perceptions of Mandatory Intervention Laws’ (2000) 6(12) *Violence Against Women* 1384–1402 <<https://doi.org/10.1177/107780120006012005>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.

- Şahiner G, *Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Karşı Şiddetin Kadınların Üreme Sağlığına İlişkin Hizmetlerden Faydalanmasına Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Bilim Dalı 2007) <www.tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.
- Şimşek D C, 'Kadına Şiddet Pazarlık Konusu' (2015) 4 Ankara Barosu Dergisi 317-319.
- Uçar A, 'İstatistik Verilerle Ulusal Basında Kadına Karşı Şiddet' (2016) 7(2) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 315-363.
- Wallin Lundell I, Eulau L, Bjarneby F and Westerbotn M, 'Women's experiences with healthcare professionals after suffering from gender-based violence: An interview study' (2018) 27 Journal of Clinical Nursing 949–957 <<https://doi.org/10.1111/jocn.14046>> Erişim Tarihi 15 Nisan 2020.
- Yağcıoğlu A H, '6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar' (2017) 9 (Özel Sayı) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 913-966.
- Yenisey F, 'Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik 'Şiddet Riskinin' Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku' (2012) 8(97-98) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi (Yoncalı Platformu Sempozyumu Günleri Kütahya Türkiye'de Aile İçi Şiddetle Mücadele Hukuk Sempozyumu 10-13.

